

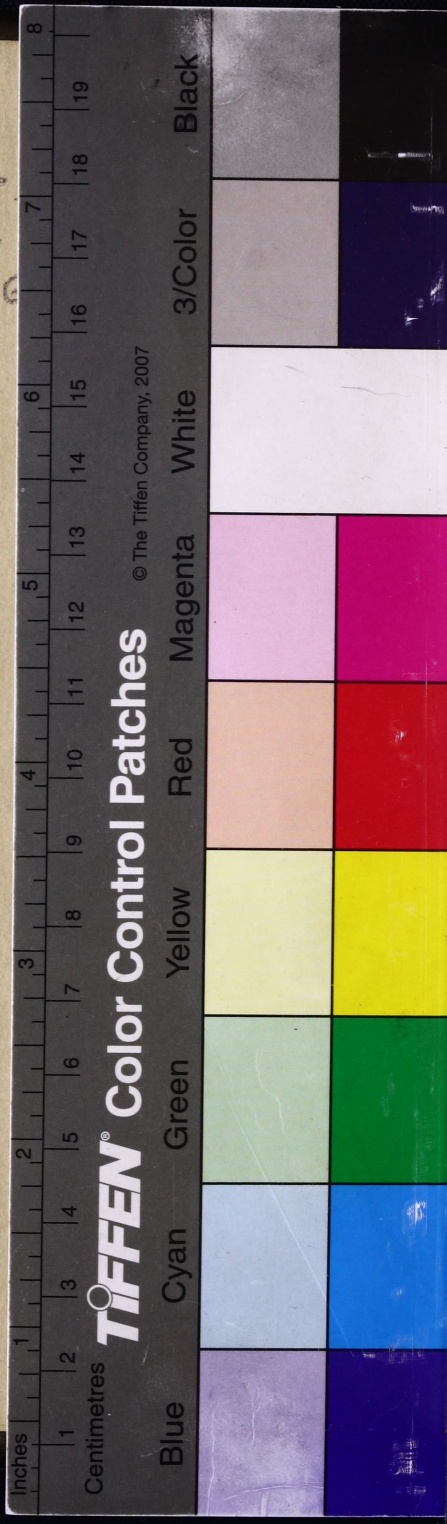
Rätt 2 Rätt 274/a

[Szepsi Andras
Döghalál...
Sáros patakr 166
S2K 1. 998

Leczke.

Moyfes V. Könyvének 28. Részé 21-dik vers.

*Hőzzád ragasztya az Ur a' dőghalált, miglen meg-
emészti tégedet.*

EZ huszon nyólczadik rész, két szaka-
szokra oszol: I. Sok szép áldásokrol volo
ígéretek vadnak az Isten parantsolatit meg-
tartóknak v. 1-14. II. Kemény fenyege-
tések az Ur parantsolatit által hágók ellen v. 15. a' rész-
nek utolsó verseig.

Az büntetések között egygyik a' dőghalál; melyről
a' mi leczkénkben.

Melly fenyegetéssel tellyes Leczkénk áll ilyen öt
punctumokból.

1. Maga a' büntetésnek neme; dőg-halál.
2. Ez büntetésnek ki-szolgáltatásának módgya; Ra-
gaztatik.
3. A' személyek, avagy nép a' melyre ragasztatik;
te read:
4. A' kimunkálószíza ez el-ragasztatást; az Ur.
5. Ez el-ragasztatot dőg-halálnak kiterjedése, hatva-
tosága; mig megemészti tégedet.

Rendel lássuk ezeket:

Az fenyegetésben valo büntetés, dőghalál: vagy a'
mint a' Deák szó magyarrá lőtt Pestis. Az, azért a' Kér-
dés; Mitsodaa' pestis?

Az

Közeu

[Szepsi András]

Dőghalál...

Sárospatak 1662.

SzK I. 998

Leczke.

Moyfes V. Könyvének 28. Réfze 21-dik vers.

*Hozzáragasztja az Ur a' dőghalált, miglen meg-
emészti tégedet.*

EZ huszon nyolczadik rész, két szakaszkra oszol: I. Sok szép áldásokrol való ígéretek vadnak az Isten parantsolatit megtartóknak v. 1-14. II. Kemény fenyegetések az Ur parantsolatit által hágók ellen v. 15. a' résznek utolsó versei.

Az büntetések között egygyik a' dőghalál; melyről a' mi leczkénkben.

Melly fenyegetéssel tellyes Leczkénk áll ilyen öt punctumokból.

1. Maga a' büntetésnek neve; dőg-halál.
2. Ez büntetésnek ki-szolgáltatásának módgya; Ragasztatik.
3. A' személyek, avagy nép a' melyre ragasztatik; te rád:
4. A' kimunkálósíza ez el-ragasztatást; az Ur.
5. Ez el-ragasztatot dőg-halálnak kiterjedése, hatá-
tosága; mig megemészti tégedet.

Rendel lássuk ezeket:

Az fenyegetésben való büntetés, dőghalál: vagy a' mint a' Deák szó magyarrá lőtt Pestis. Az, azért a' Kérdés; Mitsodaa' pestis?

Az

Közeu

DÖGHALÁL ELLEN

Közönségesen pestisnek mondhatni mindenféle ártalmas sűrűn halált hozó, avagy igen nehezen, sokakat majd mint egy rendkívül megnyavalyásító betegséget. Külömböztetve pedig s' szorosb értelemmel pestisnek mondani szokták, azt a kiválképpen való ártalmas és halálos, avagy csak halálusképpen meggyötört nyavalyának nemét is, melly az boszszu állo Isten igaz ítéletinek, és haragjának eszköze, vagy jele a rendkívül való tsapásnak elvégeztésében.

Ugyan is a Pestis az Isten terhes és veszedelmes rendkívül való tsapásának egyike, mellyet Istē rendkívül való bűnökért ízokot valamely Országának, városnak, háznak, népére bocsátani. *Lásd Habac. Profetánál Cap. 3. v. 5.* Az Ő orczája élőt dőghalál jár, és az Ő lábai előt tüzes kelisek.

Ehez képest az pestisen, dögön szorosb értelem szerint értem azokat a nyavalyákat, mellyeket öldöklő, vagy csak kezesvesen sebhető mirigynek és pokolvárnak nevezünk, a mellyek által, sűrűbben, hirtelenül, öletnek, és nyomorgattatnak mind iffiak, Szűzek, mind tseccszópók és vénék.

Mos. 5. K.
92. ref.
7. 25.

Kezdeti lévén azért ez mostani időben közöttünk ezen pestis nemének hogy értsük, különkülön nevezet az Szent Írásból, és igaz ki-fejezést, szükséges.

I. Mondatik ez *Dögnek*; nem is okánélkül: (1) Mert mihelt az emberben bé-szál, ottan döggé teszi az embert; tégyen bizonytságot erről a kire esik, vagy kik másokban szemlélik, elméjét el-foglallya, erejét el-veszi, magával joltehetetlenne teszi, még mig meg nem halna meg-holtá teszi: minden embereknek irtoztatására veti &c. Menyi rothat bűdös genyetséget folytat ki; menye

menyi ként, fájdalmat szerez, ha kik gyógyulástrá-
nek-is, nincs a' ki ne lássa. (2) Mert, mihelt a' lelket ösz-
lattyaa' testül, ottan az egész testnek minden nedvesé-
git majd el-vifelhetetlen bűdös rothat senyvedségre
valtoztattya. Láttjuk az másképpenvaló rendes halál-
ban, mely fok ideig el-tartatthatnak a' lélek nélkül való
testek, kiken, vagy csak a' holt testnek kedvesitül, ki-
vánatos nézések lehetnek, nem lévén semmi irtoztato
sárvizes puffadások, dohos, genyetséges meg-indulá-
sok. De a' pestis űdein, mihelt a' lélek válik a' testül,
s' ottan puffad az egész test, meg vész ízfzonyún, el-
fzenyevethetetlen bűdös genyetséges sárvizzel; melly re-
pedeztetí bőrit, folytattya orrát, tajtékoztattya száját
(hogy a' többit ne emliczem) s' ottan nem csak férgek-
nekadgya, de ugyan magából, magát emészto' férgeker
nemz. Oh dögnek, dőge!

II. Hévségnek, Gyuladozásnak, Habac. 3. 5. Tűzes
kelésnek. Mos. 5. K. 32. 24. Gyuladozo betegségnek.
Nyers és aszszu fát meg-égető tűznek. Ezek. 20. 47. Mert
mint a' tűzben vettetett ember a' füst, hévség, láng kö-
zött, még élteben már láttatik meg-fulladottnak lenni,
ugy a' pestisben, &c.

III. Madarásztorinek. László Solt. k. 91. v. 3. Oka; Mert,
valamint a' Madár véletlen meg-akad s' hirtelen meg foj-
tatika' törül; ugy az ember a' pestis által. Maa' kiker jo
egészségben látz, a' pestis töre által holnap koporsóban
Zárva, temetőre kíséred.

IV. Ejszakai kegyetlenkedő felelem. Solt. K. 91. v. 5.
Nem csak azért hogy gyakorta Ejszaka szokta kegyetlen-
kedéset gyümölsötzetni. László Mos. 2. K. 12. v. 29.

DÖGHALÁL ELLEN

Esa. 37. 36. 2. Kiral. 19. 35. Hanem hogy, Ejszakai irtoztato, s' kegyetlenkedő setétségnek homályát vontza az emberre, s' önti szívében mind azoknak a' kiket fojtogat, s' mind a' kika' fojtogatást szemlélik. Az-is ide járul hogy személy válogatás nélkül, mindeneket fojtogató. *Lassad Mos. 5. K. 32. v. 25.* Meg-emészti az Ő ágyasházokban az rettegés az Iffiat-is, a' Szűzet-is, a' Cseteszopót-is, a' Vén embert-is.

V. *Délben röpülő nyilnak. Solt. Könyv. 91. 5.* Mert mint az elölőt nyil hirtelen, sebesen sebesít, Ől; Igy a' pestis, *Lassad Mos. 2. Könyv. 12. 29.* Ej félkor az embereknek minden első szülöttét; az barmoknak minden első fajzást. Egy éjel száz nyolczvanötözért a' Senacherib táborában. *Esa. 37. 36.* Hetven ezeret harmadnap alatt Izraelben. *2. Sam. 24. 15.* Nem csak sebhété, hanem, ugyan még-is Őlé.

VI. *Halálának.* Méltann-is. (1) Mert leg gyakrabban meg-Őli az embert, s' még sokakat a' második halálbann-is taszít. (2) Mert ha meg nem Őli-is szintén az léleknek a' testül való meg-ozslásával, de valóban leviszi a' halálnak árnyékában. Ezek az Ő nevezeti; melyeknek meg-is felel, úgy annyéra hogy neveit nem csak nével, hanem ugyan cselekedettel-is meg-bizonyította, úgy lenni.

Immár lássuk rövid Summában; mitsoda a' pestis? Nem egyéb hanem.

A' Mirigy Pokolvarbul álló pestis, döghalál, az igazságos, szent és rettenetes Istennek [Ki meg emészto tűz, és a' kinek kezében esni rettenetes dolog] igaz ítéleti szerint oly rendkívül való veszedelmes csapás, mely,

Mos. 5. K.

28. 58.

Sidok. 12.

29. c. 10. 31

Eph. 14. 21

Mai. 5. 14

sa, melyben a' koporfo igen ki-terjesztette az ő hafát, és az ő torkát felette igen feltátotta, hogy az Isten népének mind tisztelése, mind közönséges lakása abban le-szállyanak, és a' kik e' földön gyönyörűségben éltenek.

Ertyük mi légyen a' pestis. Lássuk immár.

II. Kik fenyegettetnek ezzel?

Felelet. I. Néha fenyegettetnek az barmok, okátalan állatok. *Mof. 2. K. 9. 3. 6.* Imé az Ur kezei lesznek a' mezei barmáidon, lovaidon, szamáridon, ökreidön, juhaidon, igen nagy dőghalállal. Es másodnapon meg-hala Egyiptúnak minden barma. II. Néha egyzer s' mind, mind a' barmok, s' mind az emberek. *Mof. 2. K. 11. 5. és 12. 29.* Meg-hal minden első szülőt Egyiptom, földén a' Pharahónak első szülöttétül fogva, ki ül az ő Királyi székiben, mind a' Malom hajto szolgálonak első szülöttreig. Es minden oktalan állatoknak első fajaáig s' ugy lőn. *Lásd Solt. K. 78. 50.* III. Néha magánossan csak az emberek ellen, de minden személy válogatás nélkül, mind jók mind gonoszok ellen (noha, néha a' hívek kiválasztattatnak, mint meg-láthatni. *Solt. K. 91. v. 3. &c.*) Meg-eset Ezechiason. *2. Kiral. K. 20. 5-7.* meg-esik minden rendeken, *Lásd Esa. 5. 14. 15. Mof. 5. K. 32. 25. Jerem. 16. 6.* A' miletzkénkben nints meghatározás, hanem csak általlýában való köz ki-se-jezése: Te hozzád. Ercs.

1. Minden rendeket. *Mof. 5. K. 32. 25. Esa. 5. 14. Jer. 16. 6.*

2. Mind embereket, mind barmokat. *Jerem. 21. 6. Ezech. 14. 19.*

Itt pe-

Isten pedig a' mi nagyobb a' Sido nemzetséget minden
rendeivel, Barmaival; a' mely Nemzetséget Isten min-
den népek, nemzetségek közül választot vala magának
kiválképpen való népül, és töttevala minden népeknél
fellyebvalová, mellyeket teremtet, ditsérettel, nével,
ditsóséggel, hogy Ő néki lenne szent népe. *Mof. 5. K.*
26. 19. Mellyé a' fiúság, a' ditsóság, a' parantsolatok,
a' törvénnel rendelése, az Isteni tisztelet, és az ige-
ret. *Rom, 9. 4.*

I. Mi az oka hogy Isten, illy szerelmes népet,
illy sérelmes csapással fenyegetse?

Felel. Mert az Isten magának szerelmesb, és az Ő
ditsóságának meg-bántodása, Ő szent felségének leg sze-
relmesb. Azért annak meg-sértését leg sérelmesben,
bünteti-meg.

Ertekezzünk, ezt meg értven, a' harmadik
punctrul: Miképpen szál immár ez
Csapás a' népre?

Felel. Reá ragasztatik; mert azt mondgya: Hoz-
zád ragaztya az Ur? Ugy de mit téfszen az? Hozzá ragaz-
tani itt annyét téfszen, mint a' pestissel meg-veretni.
Hasonlatossággal való szollás ez, mely sok dolgokból
meg-mutatthatik: példának okáért Reád avagy beléd
ragad, mint a' tűz a' fában. *Ezech. 20. 47.* Reád ragad;
mint az méreggel meg-kent nyilvason ember testében
belőtt méreg, mely minden ereit, inait az egész testnek,
sőt minden részeit úgy el-fogja, hogy azt egyéb a' ke-
serű halálnál ki ne vonhassa.

Solt. K. 91.
6. & 7. 14.

Reád ragadt; mint a' rothatság az almában, mel-
lyet az utá mikor a' rothatság belé esett, akar mint őrizd,
akar

akar' hová helyheztesd, de csak el-kell veszni, nincs soha olly mesterség, hogy a' rothadástul mentsege lehet. Így ragad el a' pestis, &c.

Reád ragad; Mint a' te tested bőre a' húfodhoz, húfod csontodhoz, tsontaidnak által egymáshoz, hogy a' mint ezek egymástul soha el nem választathatnak, hanem vagy halát, vagy halálhoz, sőt annál nehezebb nyavalyát hoznak. Így a' pestis.

Ellenvetés. Hiszem mindenkor reánk vagyon ragadva a' halál: Mett a' hola' bűn ott a' halál. *Rom. 5. 12.*

Miképpen mondgya tehát hogy reánk ragasztya.

Felel. Szentigaz ez; a' mi néz a' rend szerint való meg-halásra, melynek mindenkoron maga erejében fenálló törvényét, tsináltatá első szüléink esete, hogy tudni-illik; minden embernek egyfizer meg kellyen hálai. De rendkívül való ám ez, ugy mint rendkívül való vét. *Sidok 9. 27.* keknek, rend kívül való tsapása. Melyhez képest, nem mondatik ez csak halálnak, hanem dőghalálnak.

De erről majd aláb többet; Most lássuk a' negyedik Csikkeiyt:

Ki tselekefzi ez el-ragaztást? Az Ur;

Mellyik Ur?

1. Az ki bir a' pokolnak és a' halálnak kulcsaival. *Apoc. 1. 18.*

2. A' kinek ugy vagyunk kezeiben, mint a' fár a' farkasnak. *Rom. 9. 22. 23. Jerem. 18. 6.*

3. A' ki az ember életének határát el-rendelte, mellyet által nem hághat. *Job 14. 5* És a' kinek könyveiben irván vagy az ember életének napjai. *Solt. 139. 16.*

4. A' kieggyedül ölhet és elevenithet; sebesithet és

B

gyogit-

gyógyíthat, és senki az Ő kezéből magát ki nem szakaszthatta. *Mos. 5. K. 32. v. 39.*

5. A' kinek lelke előtt senki, sohová el nem mehet. *Solt. K. 139. 7. - 12.*

6. A' ki mindent meg cselekedhetik a' mit akar. *Solt. K. 115. 3. és 134. 5.* és a' mit meg-mond, meg-teljesíti. *Mos. 4. K. 23. 19.* És senki az Ő karját el nem fordíthatta, sem az Ő akarattyának senki ellene nem állhat. *Rom. 9. 19.*

Ez immár az Ur a' ki el-ragasztja. De erről többet fogunk hallani az tanuságban.

S' Meddig, s' minémű munkára lesz oda ragasztja?

V. Ez immár Letskénk Őtődik czikkelye: Miglen meg-emészt tégedet.

Ez - is hasonlatosság szerint való szollás. Meg-emészti.

I. Jelent igen keserveffen és nehezen győtrő nyavalyát; melly avagy éppen meg-Ől, és rothadás s' férgek étele által való meg-emésztésre ad, avagy tsak úgy meg-győtrő, hogy bőrdőt tsontaidhoz szárazszta, és eleidet mint egy ugyan meg-olvasztja. *Job. 7. 5.* Hallyuk Mosest: Meg-emésztetnek és el-vesznek gyulaszto betegségekkel, és keserű halállal. Még pedig személy változás nélkül mindenek.

Iffiak, Szűzek, Csetszopók, Vén emberek. *Mos. 5. K. 32. 24.* Erre nézve mondatik veszedelmes ítéletnek. *Ezech. 14. 21.* Mert utóltó veszedelemig emészt meg mindeneket. Embereket, barmokat. *Jerem. 21. 6.* *Esa. 5. 14. 15.* Ez okon neveztetik tüzes kelisnek.

Hab. 3. 5.

Hab. 3. 5. Gyuladozó betegségnek. *Mos. 5. K. 32. v. 24.* Mert fel-gyulasztja, sőt ugyan halálra meg-égeti, meg-epefzti a' szegény testet, míg szintén ki-száraztja a' velőket, minden élő nedveségeket. Mondatik madarász vagy vadász törinek. *Solt. K. 91. v. 3.* Mert mint a' tör vadat, madarat meg-fog s' meg fojt, ugy a' pestis, &c. Mondatik igen fel-rátot toroknak, igen ki-terjesztet, hasnak. *Esa. 5. 14.* Mert miképpen az éhen fel-rátott torok és ki-terjesztet has, a' mit el-nyél meg-emészt, (ha ritkán vagy egy Jónást ki okád-is) és ganéjjá téfzi. *Jon. 2. 13.* Így bánik emberrel a' pestis, &c. De a' mi szomorúb, néha ezek-is nem semik; azt mondgya a' Felséges Isten, ki meg-emésztő tűz. *Sidok. 12. 29.* Hogy ha Noé, Dániel és Jób lennének-is e' földön, az Ur mondása, ha fiakat, leányokat meg-szabadittyák, ha dőghalált bocsát e' földre, és kiönti az ő haragját, hogy ki-vágja ő rulla mind az embereket, mind a' barmokat. *Ezech. 14. 14. &c.* Másutt-is. Ha ő előtte állának Moses, és Sámuel, mindazáltal az ő szíve nem hajlana ez néphez, hogy a' halálra valokat ki ne űzne orzaja elől halálra. *Jer. 15. 1. 2.* Azt akarja mondani: Valamiképpen a' tűz, minden meg-égető állatot, kiméllés, válogatás nélkül [ha ritkán a' három Iffiak meg-tartatnak-is] meg-éget, hamuvá, porrá téfzen. meg-emészt; Ugy én, a' pestis által meg-emésztetek, a'nyéra penig hogy ha szintén némelyek az én szenteim közül esedeznének-is, kik mászor könyörgésekben meg-halgattattak, mindazáltal meg nem könyörülők, hanem meg-emészttem tűz módon, mind az igazakat, mind a' hitetleneket, hogy semmi ne maradjon benned. Hallyuk ezeket maga felől, ma-

Mos. 5. K.

Ezech. 20.
47.

gátul a' Felséges Iftentül, a' ditsőséges és rettenetes^s nagynevűl. Imé azt mondgya: Tűzet gyujtok te benned, és meg-emészt te benned minden nyers fát, és minden aszszu fát, és meg nem aluszik egyik lánga' másik láng után, és meg-égnek a' miá minden ortsák, délről fogva északig. Viszont: En Ur, ki-vonszom az én kardomat hüvelyéből és ki-vágom te belőled az igazakat, és a' hitetleneket. *Cap. 21. v. 3. 4.* Igaz ugyan; hogy néha egy igazért kedvez Isten sokaknak. Mint Lothért Zoárnak. *Mos. 1. K. 19. v. 21.* Szent Pálért, két száz hervenhat férfiak tartatának-meg. *Cselek. 27. 34. 36.* De ellenben egy embernek gonofságáért egész népet-is meg-látogat Isten. Mint az egy Achám lopásáért, az egész Izraelt. *Josue. 7.* Az hitetlennel együtt meg-öli Isten az igazat-is. Ez pedig az Istennél nem igazságtalan dolog. Mert nem mentenek ki az hamissáknak társaságokból, s' a' mi nagyobb részesülnek az ő bűnökben, s' ez okó részelteti Istē a' büntetésben-is. Noha külömböző móddal, mértékkal s' véggel, a' mint aláb meg-fogjuk hallani.

Eddig a' betűnek fejtegetése s' világosítása; Lásunk még egy kérdést.

Minémű Csapása Istennek a' pestis?

Felelet. Rendkívül való; Mint meg-tetűzik.

1. Mert nem mindenkori; hanem bizonyos számucsztendőknek közben vetése által szokot lenni.

2. Sűrűven, hirtelenül való meg-fojtogatásával szokot lenni, mind az embereknek mind a' barmoknak.

a. Ægyptomban. Egy nap minden mezei barmok, lovak, ökrök, &c. *Mos. 2. K. 9. 3. 6.* Egy Ejjel az embereknek minden első szülöttök, a' barmoknak.

moknak minden első fajzások. *Mof. 2. K. 11. 4. 5. és 12. 23. 29. 30.*

- b. David Jobbágyaiban harmad napig hetven ezer férfiak. *2. Sam. 24. 16. 17. 1. Chron. 21. 15. 16.*
- c. Senacherib táborában egy Ejel, Száznolcz van öt ezer emberek. *Esa. 37. 36. 2. Király. 19. 35. 2. Chron. 32. 21.*
- d. Meg-emészte egész háznépet. Ha tíz emberek maradnak-i egy házban, meg-halnak. *Amos. 6. 9. 10.*

3. El-rejtezés nem lehet előtte. Azt mondgya az Úr Ezechiél Profeta által: A' kik kerítésekben és barlangokban vadnak, dőghalállal halnak-meg. *Cap. 33. 27.* Jeremias által-is; Fel-jött a' halála' mi ablakunkra, be-jött a' mi palotánkban, hogy el-veszeffe a' kitsiny gyermekeket az utakról, és az iffiakat az utákból. *Cap. 9. 21.*

4. Az Istennek fenyegetésiből, mellyekben a' rend kívül való több csapások között számláltatik. *Ezech. 14. 21.* Az én négy veszedelmes ítéletimet, a' fegyvert, éhséget, a' gonosz fenevadakat, és dőghalált bocsátom Jerusalembre, hogy ki-vágjam belőle az embereket és a' barmokat. Viszont *Jeremiasnál-is. Cap. 15. 2.* Így szól az Úr: A' ki halálra való, halálra; a' ki fegyverre, fegyverre; a' ki éhségre, éhségre. Hasonlokat lás. *Zach. 11. 9. 2. Sam. 14. 13.*

Mind ezek után; Légyen ez első

Tanulágunk.

Valamely Országban, városban, &c. Dőghalálnak, pestisnek uralkodása vagyon, rendkívül való bűnök, s' azokban való meg-keményedés vagyon ott.

Oka ez; Mert a' minémű az büntetés az igaz bíró előtt, nyilván mutattatik hogy olyan a' bűn-is; mert minden büntetésnek mértéke a' bűn, ugy hogy minden büntetésnek a' bűnhöz kel mérsékeltetni. Azt mondgya Elihu. *Job. 34. 23.* Hogy nem kárhoztattya Isten az embert abban a' mit nem tselekedet, hogy Istennel perben állhatna.

Az a' kérdés mellyek lehetnek azok a' vétkek,
a' mellyekért kivalképpen szokta Isten
a' pestissel öldöklenni az embereket
s' még az bármokat-is?

Nevezet szerint az Sz. Írásban találatnak ezek.

1. Az bálványozásnak fel-állatása. A' mi Leczkénk felett a' *14. versben*, ezek ez igék találatnak. Ha el nem térédesz (áldot lélsesz *v. 2. &c.*) minden ő igéjitél, mellyeket én ma parantsolok tinéktek, se job kézre, se balkézre járván idegen Isten után, hogy tisztellyetek azokat, a' *15. versben*. Viszontag ha nem engedédesz a' te Uradnak Istenednek, hozzád ragaztya az Ur a' dög-halált míg meg-emésztetel. Világossan ki-fejezte az Ur Ezechiel által, mondván: Elék én azt mondgya az Ur Isten; ha meg nem cselekefzem, miért hogy az én szent helyemet meg-fertőztetted mindē utálatossággiddal, én-is azért el-rontlak, és az én szemem nem kedvez, és nem könyörülők rajtad. Harmad részed dög-halál miat vesz-el, és éhség miat emésztetik-meg te közötted; Harmad részed fegyver miat hull-el te környülötted; és harmad részed minden szélre el-hintem. Ide válok ezek-is.

2. Kir. 6. 21. 4. 6. és 17. v. 8. 9. 10.

2. A' hitetlenséggel egyben. köttetet nyakaskodás, en-

dás, engedetlenség, midőn kik az Istennek, akármely s' mennyi nagy csudálatos dolgait lássák, sok szép ígér-
retit hallják; de ugyan nem hisznek, de ugyan nyakas-
kodnak. Így vétkezék az Izraél a' pusztában. *László.*
Moses. 4. K. 14. v. 11. 12. Vallyon s' miglen ingerel
(mond Isten Mosefnek) engemet e' nép: miglen nem
hisznek énnékem, minden csudatételimnek, mellyeket
tselekettem ő közöttök? Meg-verem őket dőghalállal,
és el-vesztem őket.

3. Az Isten beszédének és a'nak hirdetőjének meg-
urálása és meg-vetése. Halljuk ez okon lőtt kemény fe-
nyegetését az Urnak. Így szól Jeremiás: Azt mondgya a'
Seregeknek Ura: Imé én küldök ő reájok fegyvert, éh-
séget és dőghalált és tészem őket olyanokká, mint a'
meg-vesztet függék, mellyeket a' keferűség miat meg nem
ehetnek. Es üldözöm őket fegyverrel, éhséggel és
dőghalállal, és a' földnek minden országinak gyötrel-
mévé adlak tikteket, átkozására és tsudájára, és meg-
fűvöltésére, és minden nemzetségeknek szidalmára,
a' kik közöttük ki-verettem őket. Azért mert nem fogat-
ták az én beszédemet azt mondgya az Ur, mellyeket én
ő nékiek izentem, az én szogáim által, a' Proféták által,
reggel fel-kelvén és el-küldvén, és nem fogattátok, azt
mondgya az Ur. *Jerem. 29. v. 17. 18. 19.*

4. Az Isten sz. és tiszta beszédének és áldot rende-
lésének meg-vesztegetése és rődeletlenségre való fordí-
tása. Ez okon mondá Sz. Pála' Corintusiaknak *1. Levél.*
11. 30. Hogy ő közöttök sok erőrelenek, sok betegek
voltanak, és sokan él-is aluttanak. Felette nagy pusztító
tsapással véretek vala-meg az Asdodbeli Filisteusok,
hogy

hogy az Isten törvény tartó adójával rendetlenül bánának, melyről láthatz *1. Sam. 5. 6.* A' Bethsemes Városbeliekben-is ugyan ezen okon, mint a' Filistusokban meg-őle az Ur ötven ezer és hetven embereket, *Cap. 6. 19.* S' így torlá-meg az Ő szent rendelésén való rendetlenséget.

Esa. 1. 7.
21. 22. 23.

5. Az ártatlanvértnek ki-ontása, a' nyomorgatás, minden féle erőszak s' törvénytelenység. Ezek a' bűnök emlegettetnek. *1. Kir. 21. v. 16.* Nagy fok ártatlan vértisonta ki a' Manasse, annyéra hogy Jerusálem minden felől meg-telnék véle: Kétség nélkül az igaz mondó s' jó tanátsado embereknek; kinck-is tulajdonittatik, hogy Esaias Profétát fűszelgette tetétül ketté. Melly Esaias nagy fel-indító beszédekkel, tet panaszt s' dorgálta a' Fejedelmeket, s' az egész népet az Ő rut és nagy gonofságokért: Rakvák, azt mondgya, a' ti kezeitek vérrel, paráznává lőtt a' hű Város, az itéllettel tellyes város gyilkossággal rakodot-meg; kinek czúste salakos, bora zagyvállot; Fejedelmi el-hajlottak, Orvok társai; minnyájan ajándék szeretők, fizetésre s' adományra nézők: az Arváknak igazat nem itélők, szegény özvegyeknek perit, elejekben nem borsátok, elől nem vevők. Ezekiel szavaival rekesztem-bé, ki így szóllott: Azt mondgya az Ur Isten: Ti vérrel éltek, és vért ontotok-ki, *Ezech. 33. 25.* Elek én azt mondgya az Ur Isten: hogy a' kika' pusztában vannak, fegyver miatt hullanak-el, és a' kik a' mezőn, a' vadaknak adom, hogy meg-egyék űket, és a' kik kerítésekben és barlangokban, dőghalállal hálnak-meg. *v. 27.*

6. A' kevélység és fel-fuvalkodottság, melly áll; avagy

avagy (1) A szívnek fel-fuvalkodottságában, mellyel vétkezék Dávid a' népnek meg-számlálásában. 2. Sam. 24. vers 1. *Éc.* melly okul lőn, hogy Isten, hetven-ezer embereket meg-őle Izraelben, v. 15. (2) Kőntő-főkben felettébb való bujálkodásban, mellyel vétkezék a' Tyrus Királlya, mellyről láthatsz. *Ezech. 28. v. 11. 23.* (3) Felettébb Pompás épületekben, melyről lásd *Amos. 6. vers 8.*

7. Szemérem nélkül való bujálkodás, paráználkodás, mely felől láthatsz *Mos. 4. K. 25. v. 9.* és *Ezech. 33. v. 26.* Minden az Ő felebaráttjának feleségét meg-fergeteztette, annak-okaért dőghalállal halnak meg. v. 27.

8. Etelben italban való bujálkodó tobzódás, úgy írta Mosis az Ő *negyedik könyv. 11. 33.* Hogy a' Sidoknak a' hús még fogok között vala, és meg nem emésztették vala, mikor az Urnak haragja fel-gerjede a' népre, és meg-veré az Ur a' népet felette nagy csapással.

9. Kinek kinek felebaráttjának meg-csalása, hallyuk az Urat Jeremiás által. Azt mondgya az Ur: így szól a' Proféta: ti nem engedtetek nekem; hogy ki ki, mind az Ő Attyafiának szabadságot kiáltana, és az Ő felebaráttjának: Imé én hirdetek néktek szabadságot, azt mondgya az Ur a' fegyverre és a' dőghalálra és az éhségre.

10. Az Antichristus pártjára való állás, annak imádása, bélyegének fel-vétele; ahoz való hunyorítás. Lásd e' dolog felől *Jelenésről írt K. 14. v. 9. 10.* Ismét, *6. v. 8.* és *16. v. 2.*

Ezek a' vétkek, a' mellyek nyilván találatnak a' Sz: Irásban; a' mellyekben való meg-keményedésért az Országok-

szágoknak, Városoknak, házaknak népei a' pestissel, mint ennyi rendkívül való csapással büntettetnek Istentől. Két három szókkal értsük hasznait.

Hasznai e' tanuságnak.

I. Haszna; mely a' magunk meg-vizsgálására serkent. Ha hazánk, Városink, faluink, házaink népei között mind az elő számlált vétkek nem találatnak-e fel? En rövidségnek okáért el-halgotom hazánk, városink, faluink, házaink népeiben való ki-mutogatását, s' fel-czir-kálását mind azoknak a' vétkeknek. Légyen ez aránt ki kimagának prädikátora s' fel-talállya. Ha ki tagadgya, annak én csak azt felelen, a' mit Samuel Saulnak. A' Saul vizsgál, térvén az Amalékiták meg-veréséből; azt mondgya vala Samuelnek: Imé meg-teljesítettem az Urnak szavát. *1. Sam. 15. v. 13.* Samuel pedig mond; Micsoda nagy barom rivás tehát a' mely fülemben jü? és micsoda ökröknek bőgése a' melyet hallok? Mondgyátok ti-is miben vétkeztünk az Ur ellen? Sőt inkább engedünk az Urnak. Azt kérdem; miért vadnak tehát a' nagy jajgatások, sirások, keferegések, minden Városokon, azoknak utsáin, sőt majd minden házakban? a' fegyver, a' pestis miat? Reá kel térnetek, hogy a' nép meg-tartotta a' marhának kövéreit, az uralkodo Agag Királyt. Meg-maradt az egész nép mind a' fellyül meg-emléttet szarvas vétkekben, és azoknak mint egy királynak magán való uralkodást engedet, s' mind e' gonoszok ezért estenek rajta. A' pestis bűnnek rendkívül való büntetése, ahol azért a' pestis, ot taláztatik a' rend kívül való vétkekben való meg-keményedés. Méltán mondhattuk tehát Daniellel. *Cap. 9. 4. &c.*

II. Hasz.

II. Haszna Oktató intés; Azért a' rendkívül való Csapás birjon bennünket, a' rend kívül való meg-térésre. Oh a' nagy Istenért a' Pestis magában-is vezédelmes irileti Istennek, s' több nem volna-is fel-kellene serkennünk; De imé még e' felet, ki-yonva ellenünk a' fegyver, készen a' rablo ellenség, közünk a' minden-aponként, minden javainkat prádáló, lákmánlo korbolók. Menyin indultanak lelkünkben való öldöklötésünkre, belől félelem, kívül rettegés. Egyszer kiálta Jónás Ninivében, negyven nap hátra, el-sílyed a' város. Oh mely igen meg-indulnak! hisznek a' Prophéta szavainak, böjtöt hirdetnek, kitsintül fogva nagyig gyász ruhában öltöznek. A' Király királyi székiből kikél, le-veti királyi ruháját, gyász ruhában öltözvén a' porban ül. Parantsolatot ad-kiudvari Tanátsofinak egy-gezésekben, hogy se emberek, se barmok, ökrök, juhok, semmit meg ne kóftollyanak, se egyenek, se vizet ne kóftollyanak, hanem gyászban öltözzenek az emberek a' barmokkal egyűt, kiáltsanak az Istenhez szüntelen, és térjen-meg minden ember az ő gonosz utáru és az ő hamisságátul, mely ő benne vagyon. *Jon. 3* Sőt a' Felséges Isten ugyan maga parancsollya a' rendkívül való csapásnak idein, a' rend kívül való meg-térést. *Lásd Joel. 2. v. 12---17.* Igen gyönyörűséges szép ígértet tévén hozzája, *v. 18.* s' tovább.

Serkennyetek-fel azért. Elsőben-is felső hatalmasságok, Magistratusok, az alattomban lappango czégeres vérteknek ki-kerefésében. A' nyilván valoknak penig ki-irtására. Kövélsegek Josué, *Cap. 7. v. 16.* s' tovább Dávidot *Soltár K. 101.* egészlen. Másod rendben.

minden házi gazdák, gazda aszszonyok, Atyák, Anyák, ki ki mind a' maga háza népei között. Kőve sétek Jobot. *Cap. 1. v. 4. 5.* Ti is harmad rendben Istennek szolgálai, a' menyire ti tőletek lehet lássatok tisztetekhez, kiáltsatok tellyes torokkal, meg ne szűnnyetek, mint a' trombita, emellyétek fela' ti szotokat, és mondgyátok meg az Ur népnek az ő bűnöket, és a' Jákob házának az ő hamiságokat, &c. *Esa. 58. v. 1.*

Végezetre mindenek, imé rend kívül valok a' vétkek; rend kívül valo a' Csapás. Légyen rend kívül valo a' meg. térés-is; ez a' *Conditio*. Térjete meg a' ti Uratokhoz Istentekhez. Ez az ígérlet; az Ur-is meg-tartózik a' büntetéstől, *Amen.*

II. P R Æ D I K A T I O.

HAllottunk vala nem igen régiben, ez kezünk alatt valo szent leczkének 1. alkalmatoóságáról: Vettük másodszor, őt czikkelyekben állatván. Leczkénket, annak magyarázattyát. Végezetre egy tanuságot is, noha rövideden, el-végeztünk: Most az Isten Szent Lelke igazgatása által, halljunk más tanuságot, s' az szerént valo szent elmélkedést.

Ez lesz a' második tanuság.

A' Pestist, dőghalált, őnnön maga ragasztya Isten mind azokra, valakik meg. dőgősödnek, akar meg-hal-lyanak, akar csak meg-betegesedgyenek.

Négy okokkal állatom ezt meg.

I. Mert az Isten őnnön maga magának tulajdonit-tya, mint meg-tetczike' következendő helyeiből a' Sz. írásnak

írásnak: A' mi Leczkénkben: Az Ur ragasztya. *Mof. 3. K. 26. v. 25.* Botsátok dőghalált közzétek. *Jerem 14. 12. és 24. 10. és 29. 17.* Imé én küldők ő reájok dőghalált. *Ezech. 14. 21.* Az én veszedelmes ítéletemet a' dőghalált bortsátom Jerfálemre.

II. Mert a' Pestis csak azokat, csak addig öldökli, a' hová, s' a' kikre meddig Isten el-botsáttya, nem másutt, sem másokat, sem tovább; ez így mutattatik-meg; (a) Mikor Isten csak a' mezei barmaira küldé Pharahonak, csak azokat, de ismét mindenestül öldöklötte. *Mof. 2. K. 9. v. 3. 8.* (b) Mikor az emberekneknek első szülőtőkre, a' barmoknak első fajzásokra küldötte, ismét úgy lött. *Cap. 11. és 12.* Ez is penig csak az Aegyptombélieken esett, egyébütt nem. *Cap. 11. v. 7.* (c) *2. Sam. 24. v. 10. 15. 16.* Ezen igék találtatnak; Botsáta annak okáért az Ur Dőghalált az Izraél népére, reggeltől fogva az elrendelt ideig, és meg-halának a' nép közzül, Dántul fogva Barfabáig hetven ezer férfiak. Es mikor fel-emelte volna kezét az Angyal Jerusálem ellen-is, hogy azt is el-pusztítaná; meg-száná az Ura' veszedelmet, és monda az Angyalnak, a' ki a' népet őli vala: Elég immár hadd-el.

III. Mert minden teremtetett állati erőt s' tehetséget felyül haladó és muló tehetség vagyon a' pestissel való csapásban: meg-tetczik, a' következő példákbol.

1. Egy nap az Aegyptombelieknek minden marhájok meg-hal. *Mof. 2. K. 9. 3. és 6.*

2. Egy Ejszélkori órán Aegyptomban az embereknek minden első szülőtők, a' barmoknak minden első

fajzások hirtelen meg-külömböztetett ki-válogatással meg-öletnek. *Mof. 2. K. 12.*

3. Izraélben harmad napalatt, hetven ezer ember. *2. Sam. 24. 15.*

4. Sennacherib táborában egy Ejjel száz nyolczvan ötezeren hullának-el. *Esa. 37. 36.*

IV. Az Istennek mindenekre, s mindenűvé ki-ható s terjedő mindenható hatalmas gondviselelése, ugyan ezent állattya-meg: mely felől a' Szent írásnak e' következődő fel-jedzett helyei nyilvántanítanak. E' nélkül egy hajszál, egy veréb el nem esik. *Sz. Math. 10.* A' hivek lépések ő fellégénél számban vannak. Könnyhullatásokat egygyenként tömlőjében szedegeti. *Solt. K. 55. v. 9.* Leg-kisfébb tsontotskájokat őrzí. *Solt. 34.* Mint maga szeme fényét úgy őrzí. *Mof. 5. K. 32. 10. Solt. K. 17. v. 8.* Továbbá *Amof. 3. v. 6.* Avag lészéné olly veszedelem a' városban, mellyet az Ur nem szerzene? *Siralm. 3. 37.* Kitsoda parantsolattya'ból vagy on valami; ha az Ur nem parantsolta? Avagy nem a' felléges Istennek szájából jó-é ki, mind jó és gonosz? *Esaías Prophéta* által is ezen dolgot bizonyította a' Felléges Isten maga felől, midőn így szól: Hogy meg-tudgyák napkelettől és napnyugattul fogva, hogy nincs több én nálamnál, ki a' világosságot formáltam, a' fetétléget teremtettem, békeiséget szerzek, gonoszt teremtek (nem bűnnek s' rusnyának gonoszsztát, hanē büntetélnek és szomorúságnak gonoszsztát, minémű a' háborúság, pestis, &c.) én vagyok az Ur ki mind ezeket cselekezem. *Esa. 45. 6. 7.* De a' Moyses által ugyan fontoson ki-jelentette Isten ezen dolgot. *Mof. 5. K. 32. 6.* Meg-emésztetnek és elvesznek

vesznek gyuladózó betegséggel, és keserű halállal v. s. meg-emészti őket az ő ágyasházokban a' rettegés, az iffiat-is az szűzet-is, az Csetészopot-is a' vén emberrel egygút. 30. Látsátok-meg hogy én vagyok és nintsen Isten én kívülöttem, én ölöök, én elevenitek, én sebesítek, én gyógyítok, és senki nints ki az én kezemből ki-szabadulhaszon. Így ugy vélem, nints a' ki fel-tett tanuságunk igazságát kételkedésben hozza. Egy kérdést lássunk-meg.

Miképpen ragasztja-e Isten a' dög-halált?

Miképpen tulajdoníttatik Istennek a' pestis?

Némellyek azt mondgyák hogy a' pestisnek okai ezek s' ilyen móddal.

1. Az Isten meg-engedő oka. *Causa permittens.*
2. Az Ördög munkálkodó oka. *Causa Efficiens.*
3. A' bűn érdemlő oka. *Causa promerens.*

A' mi néz e' feleletre; hogy az utóllján kezdgyem-el. Abban előben meg-egygyezek, hogy a' pestisnek érdemlő oka a' bűn: merta' halála' bűn által)ő-bé, azt mondgya Szent Pál *Rom. 5. v. 12.* Viszont, hogy a' halál bűnnek földgya *Cap. 6. v. 23.* Sőt ugyan fulákja a' bűn a' halálnak *1. Cor. 15. v. 56.* Sőt találtnak kilencz szarvas vétkek, a' mellyekért Isten e' rendkívül való csapását, hol egy s' hol más Országra, s' mostan Magyarországra bocsátotta, a' mint az első tanuságban megértők. Másodszor; abban sem különbözök, hogy az Ördög legyen (s' talám néha jó Angyal-is ha Istennek tetszik) *Causa instrumentalis*, munkálkodó eszköz, mely által Isten e' nagy csapását véghez viszi, az nyakas és bűneiben meg-anyahodott, poenitentia tartatlan népen.

Dávid

Dávid madarászta emlegets' érti az Őrdögöt *Solt. 91. v. 3.*
 A' herven nyolczadik Soltárban pedig *v. 49.* nyilván ki-
 fejezi, hogy az Ægyptombeliekre gonosz Angyalát
 bocsátotta, s' néz arra az Őldöklésre, melyrűl emleke-
 ztet vagyon *Mof. 2. K. 12. 23. 29.* Esaiáfnál-is *Cap. 37. 36.*
 Ugy vagyon írva, hogy az Urnak Angyala ölte-meg
 a' Sennacherib Száz nyolczvan öt ezer emberét,
 Jerusálem ellen-is Angyal emelte-fel kezét ki-vont tör-
 rel. *2. Sam. 24. v. 16.* De bezzega' harmadikban meg
 nem egygyezek, hogy az Isten csak *Causa permittens* vol-
 na, mint egy hivalkodva néző s' meg-engedő ok. Ezzel
 ellenkező dolgot állat a' mi fel-tört tanuságunk, mely-
 lyet elegendé s' ellene mondhatatlanul meg-is bizonyi-
 tánk. Más az, továbbá még-is. A' mit a' Soltár író mond
Solt. K. 78. v. 49. hogy az Ő gonosz Angyalát bocsátotta-
 el. Azon dolgot magának tulajdonítja Isten *Mof. 2. K.*
11. v. 4. Azt mondgya az Ur: Mikor Ejsfél lezend én ál-
 tal megyek Ægyptomnak földén. és *12. v. 23.* Az Ur
 által mégyen Ægyptomnak meg-ölésére *v. 29.* Ejsfélkor
 az Ur meg-öle minden élő szülöttet. Leczkében-is
 úgy tallyuk. *Az Urragasztja hozzád.* Itt pedig valamelly
 csekély elméjű úgy ne gondolkodgyék; hogy vétkes
 dolog Istennek ezt tulajdonítani. Nem az; mert a' pestis,
 nem törvénnyel ellenkező bűn és rusnyaság, hanem
 törvény szerént való büntetése a' bűnnek, és szoronga-
 tó szomorúságnak gonoszsa, melyet Isten mint leg
 felsőbb törvényt ki-adó Magistratus bíró, minden hi-
 bátságának néki nem tulajdonítás nélkül, cselekedhe-
 tik cselekeszik-is. Miképpen azért valamelly külső bíró,
 ha valamelly latrot meg-fogat, nem csak meg-engedi
 azt, hogy

azt, hogy a' hohér maga szabad akarattya szerént, győőrtje, roncsa, a' mint néki tetezik, hanem a' mint az ő gonoszsága vagyon, *pro quantitate & qualitate delicti*, ekképpen törvényt téfszen reája, érdemlett némű büntetését ki-mondgya, a' hohér kezében adgya. Mitsoda, büntetéssel *exaequally* eleiben adgya, vagy fejét vegye, vagy fel-akaszsa &c. Itt a' hohér csak azt viszi véghez, a' mit s' meddig reá biztak, abban el sem hágy meg sem többiti. Itt láttyuk a' latornak vétke érdemlő ok: a' hohér ezköz, a' *Magistratus* penig a' ki a' büntetést, de minden bűn nélkül tselektetteti. Így a' Felséges Isten, leg kisseb bűnnek ő néki tulajdonítás nélkül tselekeszia' *pestis*sel való Csapást az emberekén; nyilván való helyek a' szent Irásban, mellyek ezent bizonyittyák. *Amos. 3. 6. Sirlm. K. 3. 36. Efsa. 45. 6. 7. Deutr. 32. 39.* Ezeket le-irtuk a' tanuságot erőssítő negyedik ok alatt.

Ennek penig a' *pestis*nek el-ragasztásában, élylené Isten jó a' vagy gonosz Angyalinak közben vetések kívül, tudni-illik; hogy az emberbē egyenesen, teremtsen mirigyét, pokolvarat. Mert mitsoda a' mirigy, és pokolvar, hanem az Isten bősöszu állo haragjának jele, s' ha mondom-is, eszköze. Halljuk Habakuk Profetát. *Cap. 3. 5.* *Az ő orczája előtt dőghalál jár, és az ő lábai előtt rúzes kelek;* vagy a' levegő Egnek meg-dőgösítése által; vagy ételünknek, italunknak Csömörösé való tévéfével; vagy emberben lévő vérenek meg-rothasztásával. De én senkivel üstököt nem vonszok, mert ezt a' *pestis*t el-ragasztó egyedül való bölts Isten tudgya, kinek itéleti nyilván vagyon, de annak el-végezésének modgyát hadra a' maga mindenható bölcseségében, kinek itele-

tit rettegem, cselekedetinek módgyát csudálom.

Ezeket így értvén immár fogjunka' meg-hallott dolognak alkalmaztatásához.

Mint hogy a *pestifés* időben négy rendbeli emberek találtnak, úgy-mint.

1. Kik csak a' pusztá el-futást és ragadást állattya.
2. Kik gyenge de ugyan igaz hitűek.
3. Kik igaz de erős hitűek.
4. Kik vakmerők.

Ezekhez képest négy karban-is állatom e' tanulság-nak hasznait. Lészen azért az első Czafoló haszon.

Hasonlók némely emberek a' *Pestifés*nek idején az olyan Lovakhoz, kik mikor botlásokért, bokroságokért, &c. rajta ülőül korbácsoltnak, farkantyúval vagdaltatnak, haragjokban csak a' zabolát rágják s' azon igyekeznek hogy zabolájokat szájokbul ki-vetvén, a' rajtok ülőkalol, ki-vehetnék magokat. Így némely emberek, mikor Istentől az ő rendeletlen életekért *Pestifés* el csapdosztatnak, semmit sem néznek a' *pestif* el-ragasztó Istenre, hanem csak a' nagy csapást s' a' külső eszközöket, levegő ég vesztségét, ha vagyon ilyen, *pestifés* emberekkel való társalkodást emlegetik, s' minden mesterlégek az, hogy előtte el-futhassanak, s' így menekedgyenek-meg a' büntető Isten kezei alól; mely emberekkel hogy rendesebben bánhassunk, három kérdéseket lássunk-meg:

1. Szabad-é el-futni arról a' földről, várasbul, falubul, a' holot a' *pestis* vagyon?
2. Lehet-é el-futni?
3. El-ragad-é a' *pestis*.

Az első

Azelső kérdésre kettős lesz a' felelet. Elsőben azért lássuk azokat az okokat, a' mellyek azt állattya'k hogy nem szabad légyen el-futni?

I. Mert az el-futás szolgálai félelemnek, és hihetlenségnek jele: Mert a' hívőknek tulajdonágok ez, hogy űk bátorfágofok ez ilyen állapotban: Azt mondgya. Dávid, még ha szintén az halálnak árnyékának vőlgýében járnék-is, nem félek a' gonosztul, mert te én velem vagy. Ezen dologban olvasd-meg egészszén a' 91-dik Soltárt; de a' hitnélkül való fél, fut. A' hihetlenség pedig nagy véték. 1. Idvezitőnk még a' kitsiny hitűségget sem szenyvedé dorgálás nélkül, az habok között, hánykodo Tanítványiban. *Matth. 8. v. 28. Marci 4. v. 40.* Mit féltek kitsiny hitűek! Miért vattok illy félénkek? hogy hogy vagyon hogy nincsen hitetek? Az az, tellyes elég hitetek. Véték. 2. Mert hátra esés a' kellete szerént való mértéktől, le-eresztet kezek, reszkegetes őszve verődő térdek, egyenetlen lépés, fantáság, seb, az az, az mellyet az Isten igen bán. Véték. 3. Mert a' ki így gyengélkedik, mint egy ugyan szégyent tészén Istenen, mint ha ő szent felsége, nem volna elégséges a' meg-tartásra. A' mi nagyobb azt mondgya szent János, hogy ez ilyen *Joh. 5. 10.* ember az Istent ugyan hazuggá tészí, nem hívén az ő bizonyfág tételnek, mellyet ő szent felsége tőt, hogy az ő hiveivel vélek léfszen, még szintén a' tűzön, vizen-is. *Ésa. 47. 27.* Sőt az halál árnyékában jártokkor-is, meg szábadittya őket. *Psal. 23. 4.*

II. Mert botránkozással tellyes tselekedet. A' botránkozás pedig nagyobb embernek a' maga halálánál. *Matth. 18. v. 6.* Es valaki az erőtelennek lelki ismérést,

meg-sebesíti, maga a' Christus ellen vétkezik. *1. Cor. 8. 11*

III. Ellenkezik az igaz Attyafi szent szeretettel. Idvezitőnk szavai: Valamit akartok hogy az emberek tselekedgyenek veletek azont tselekedgyétek, másokkal. Mert ez a' Törvény és a' Proféták. *Matth. 7. v. 12.* Te penig azt kívánnád *petisēs* ágyadban, hogy környűlötted forgolodnának, mások holt testedet tisztességesen temessék. Azért. Azt-is állattya szent Pál, hogy a' Izeretet nem keresi csak a' maga hasznát. *1. Cor. 13. v. 5.* Te penig a' futással, más felebarátodhoz való tisztednek el-mulatásával csak a' magad hasznát keresed.

IV. Mert az Istennek rendelése által kötelesek vagyunk a' betegeknek látogatására, a' mint szent Jakab Apostol tanít, mondván: A' tiszta és Isten előtt, és az Attya előtt szeplő nélkül való Isteni tisztelet, szolgálat ebben áll, meg-látogatni az árvákat, az özvegyeket az ő nyomoruságokban, de a' ki el-fut az nem tselekeksi, őt tselekedni sem akarja az Isten rendelése szerént való tiszt, a' mely nagy vétek.

V. Mert a' ki fut, fut az a' *pænitentia* tartás előtt, Fut a' Csapás előtt, s' nem akar Istenhez térni.

Ellenvetés. Azt mondod; meg-lehet a' kettő egygyűt: *Pænitentiát* tartson s' el-is fusson.

Felelet. 1. Ha *pænitentiát* tartasz vagy tartottál, nem kel el-futni: oka; mert mihelt Isten el-érte te bened a' maga végét, mindgyarást meg-szűnik ő a' büntetéstől. Azt mondgya Joel Profeta: Térjetek a' ti Uratokhoz Istenekhez, és meg-tartozik a' büntetéstől. *Cap. 2. 13. Jer. 18. 7. 8.* Ha *pænitentiát* tartottál bizzad magadat az Urra, s' ha meg-akar még tégedet marasztani a' te éle-

te életed határának czéllyában, senki abbul ki nem ránt. Ha ki akar szolítani, engedgy néki, lévén ugy az ő kezeiben mint a' sár a' Fazekasnak, hogy ne láttassál a' te teremőd ellen rugodozni, s' üdőszeri életedet Istened akarattya ellen, továbbra vontatni, s' megaditsõitetedet meszszebre halasztani. Holot ez mind bûn s' mint lehetetlen dolog. Vétek, jaj annak ki az ő teremteje ellen támad. *Esa. 45. 9.* lehetetlen. *Rom. 9. v. 19.* Az ő akarattjának ki állhat ellene.

VI. Tagadgya ez ilyen az Istennek mindenûr valóságát, mindenható hatalmát, a' kinek lelke előtt sohová nem mehet az ember. *Psal. 139. 7. &c.* Nem az Egben, nem a' Csillagok között. *Obad. v. 4.* Nem rejthetnek el az erõs kő-falak. *Ezech. 33. 27.* Nem oltalmazhatnak a' magas kő-falak, magassan építet ablaku Paloták. *Jer. 9. v. 21.*

Azt mondgyák; nem az Isten előtt futunk, mert tudgyuk mi, hogy az Isten mindenûr vagyon.

Tsak beszded ez: de a' tselekedet külfõmbet mutat: majd el-hitetem: Azt bizonyítok-meg a' tanuságban, hogy az Isten ragasztja-el a' *pestist*. Azért valaki az elragasztandó *pestis* előtt fût, azt fûstel el-akarja kergetni. Az egy általlyában az előtt is fût a' ki el-ragasztja. Mint a' ki az útõ botj elõtt el-vonja magát, vagy el-lent vét, az elõtt is vonja magát a' ki a' bottal út s' annak is veti ellenében magát. Így a' ki *pestis*nek, mint Isten pálczájának elõtte, el-vonja magát, s' ellenében igyekezik állani, magának a' *pestis* által büntetõ Istennek elõtte fût, s' néki vetette magát elléébé. Hidd-el csak igaz hittel, hogy mindenûr vagyõ az Isten, mindenûr egyenlõ

az ő hatalma; tudom én meg-változik futó szándé-
kod, &c. Az első feleletnek meg-állatására legyenek
elegék ezek. Lássuk a' más rendbélieknek feleleteket;
kik azt állatták hogy szabad el-futni. Ezek az ő felele-
teket két karban állatták. 1. Meg-határozzák. 2. Né-
hány okokkal állatták, kétképpen határozzák-meg.
1. A' személyekre nézve, kiknek ne legyen szabad el-
futni. 2. Az okokra nézve, a' melyekre nézve tilalmas
avagy szabados az el-futás. 1. Kiknek nem szabad el-
futni? 1. Az egy házi szolgáknak, mert a' jó pásztor-
nak a' farkas el-jöveletekor nem kel a' juhokat el-hadni.
Joh. 10. 11. 2. A' *Magistratus*oknak, kikre az igazságnak
ki-szolgáltatása bízott, kik előt kel testamentom tété-
leknek lenni. A' sürü halálnak alkalmatosságával
származot pereket igazgatni. A' nagy vétkekben élőket
leg inkább zabolázni, &c. 3. A' Féreknek az ő Feleségektől,
és a' Feleségeknek Férektől, egy/zer s' mind mind
a' kettőnek a' magok tselédgyektől. A' szent Pál tanítása
szerént, mert valaki az ővén, és főképpen az ő háza né-
peiről gödöt né visel, a' hitet meg-tagadta, és a' hitetlen-
nél alább való. 4. A' Szolgáknak szolgálóknak, mert Sz. Pál
Tit. 2. 9. azt parantsolta Titusnak, hogy intse a' szolgákat szolgál-
lokat hogy az ő Uroknak, Afszonyoknak engedelme-
sek legyenek, hogy mindenekben azoknak kedvesek le-
gyenek. 5. A' Fiaknak Leányoknak. *Eph. 6. 1.* Ti mag-
zatok engedelmesek legyetek az Urban a' ti szüléiteknek
merre az igaz. 6. A' kiknek más képpen való szükség-
es kötelekségek vagyon. Minéműek az Orvosok. En
ide számlálom, a' sirásokat, a' Chéheket, mind a' me-
nyiben mester embereket, kik nélkül a' temetési pompá-
ban.

ban szűkölködünk, Kalmárokat kiktől azonra vásárolni kel, mind a' menyiben szokásos törvény, hogy a' halot kétéréstől, viteltől, temetésétől fizetések járjon. Okát azt adgyák. Mert valamit akarunk hogy tselekedgyenek az emberek mi velünk, azt tselekedgyük mi-is azokkal, mert ez a' Törvény és a' Proféták. *Matth. 7. 12.*

De ez meg-határozása az személyeknek, nem ki-rekesztése valakiknek, hogy el-futhassanak, hanem inkább mindeneknek bé-foglalása, hogy senki el ne fut-hasson.

Okai ezek. 1. Mert Patak városának hely tartó lakosai között, ki lesz a' ki egygyik a' másikhoz valamiképpen nem köteles. 2. Mert az elől hozott Szent írás helye szerént, a' szeretet mindeneke kötelez.

II. Másod rendbéli meg-határozása, okaira nézve azt mondgyák azért, hogy senkinek nem szabad elfutni. 1. Ha másoknak károkkal, fogyatkozásokkal, s' botrányozásokkal lenne. De fellyeb meg-mutatók. 1. Hogy másoknak, fogyatkozásokkal lenne. 11. Botrányozás nélkül nem lehet. Azért tsak nem szabad. 2. Ne legyen a' futás mint ha Isten előtt akarna valaki el-futni, mert a' nem jó, s' nem-is lehet. *Psal. 139. 7. &c. Amos. 9. 2.* Ha a' földnek gyomrában ásnák-is-bé-magokat, az én kezem onnan-is ki-hozná őket. Ha az Egben hágnának-is fel, onnan-is le-vonszom őket. *Jerem. 23. v. 23.* De fellyeb azt-is meg-mutatok, lehetetlen az hogy a' ki az el-ragasztatando *pestis* előtt fut; a' *pestist* el-ragasztó Isten előtt-is ne futna, akar mint mentsék magokat.

Szabad azért el-futni.

A' szívnek

A' szívnek félelmeségének meg-bizonyítására.

Ez dologban akarják magokat erőssíteni azzal a' mi vágyon Mosestól *Deut. 20. v. 8.* Kitsoda olly férfit a' ki félelmes és gyenge szívű volna, mennyen-el és térjen-meg házához, hogy az ő Attyafiainak, szive ugy meg ne olvadgyon, mint az ő szive. De eza' dolgot fel-nem állattya.

Okai.

1. Mert azon részben az-is vágyon, a' ki ujházat építet, ujjonnan szőlőt plántált, ujjonnan vőtt feleséget ne mennyen a' hadban. Azért ez okon ezeknek-is szabad el-futni a' *pestis* előtt.

2. Nints a' ki ne lássa, meg-maradni *pestis* helyen, s' hadban menni félelmes szívűeknek, melly különbség legyen.

3. A' *pestis* időben nem kell futtatni a' gyenge hitűeket, félelmeseket, hanem inkább hitekben kell erősíteni. Mert a' futás, ha meg-kell halni nem erőssíti, hanem gengiti. De a' lelki erősítés meg-bátorította.

II. Immár következnek az okok mellyekkel a' futásnak *Patronussi*, dolgokat akarják állatni. Kiket-is látsunk rendel.

I. Mert minden embernek szabad a' maga életéről egészségéről gondot viselni.

Felelet. 1. Ugy vágyon; csak hogy a' magok felelyűladott *conditio*jokkal; ne ellenkezzék a' szeretettel, ne legyen mások meg-botránkoztatásával. Mert a' botránkozás nagyobb az ember halálánál. *Matth. 18. 6.* Itt pedig alig kerülhetni azt el.

2. Igy mind a' Tanitoknak s' mind másoknak szabad lesz hát el menni: mert kinek kinek kedves a' maga élete.

Ellenvetés.

Okai

Matth 14. 6

Ellenv. Nem; mert ezeknek kiváltképpen való hivatalyok vagyon, mellyel köteleztetnek.

Felel. Mindnyájan köteleztetnek a' szeretet által. Nagyob penig vétkezni a' szeretet, mint az igazság törvénye ellen. Helye vagyon penig itt ama' törvénynek mellyet e' dolognak *Patronusi* bé-hoznak; valamit akartok hogy az emberek tselekedg'enek ti veletek, azont tselekedgyétek ti is azokkal, mert az a' törvény és a' Profeták. *Matth. 7. v. 12.*

II. Szabad a' fegyver, éhség előtt el-menni, azért szabad a' *pestis* előtt-is.

Felel. 1. Igy hát a' Tanitoknak, Biráknak, &c. szabad lesz a' *pestis* helyről el-menni, mert szabad a' ki-vont fegyver, és meg-emészto éhség előtt el-menni; azt penig nem akarják meg-engedni. 2. Külömbőség vagy on a' Fegyver, éhség, s' dög halál között: mert a' Fegyver, éhség, nehezeb csapások a' dög halálnál, innen lön, hogy Dávid az hármaz Csapások között, a' *pestis*t választá. *2 Sam. 24. 14.* mikor a' Saul tul üldöztetnék, széllel lapangot, a' Philisteusok közzé költözöt; midőn Absolon pártot üte ellene, el-szalada Jerusalemből, de mikor látta volna az Angyalt ki-vont törrel hogy Jerusalemet akarná pusztítani, nem szalada-el az Angyal előtt, hanem meg-marada. *v. 16. 17.* Istent engesztelő áldozat rételen foglalatoskodék. I. Nehezeb a' fegyver, a' *pestis*nél, fok képpen.

1. Gondolkodgyál a' hadaknak, s' kiváltképpen az ellenkező hadaknak mely keserves gyümölcssei vadnak. Várakat, Városokat, Falukat hamuvá tészen, mezőket, hegyeket pusztaságban hoz, embereknek minden ja-

vait meg-emészti, fegyverrel a' Népet le-vágja, égi Madaraknak, s' egyéb féle vadaknak, oktalán állatoknak szagatására veti, az holt testeket; az halálnál kevesebb rablásra hajtya az embereket, nincs a' ki ezeket ne lássa.

2. A' fegyverrel vagy fegyver után szokot lenni a' *pestis*, de a' *pestis*ből nem szokot fegyver támadni.

Isa. 5. v.

26---30.

Pfalm. 79.

v. 2. 3.

e. Reg. 8. v.

11. 12.

11. 12.

3. A' jelen lévő fegyver, nyilvánfagoston vagy le-vágattatást, s' ekkeppen a' holt testnek föld színén való el-vettetését, avagy keserű rablásra, való el-vettetést hoz magával mentség nélkül, s' mely keserves, midőn kik magokat ezekben láttyák, kedveseket, szerelmeseket, le-konczoltatni, holt testeket a' földön el-vetterni a' napfényen való rothadásra, oktalán állatok hizlálására, vagy külön külön, vagy Csoportosan rablásra, meg-kötöztetni, rongáltatni, szemlélik, &c. De a' *pestis*ben igynints, mert ha ki meg-hal-is, az ollyat-is szerelmesei apolgattyák, takargatták keresztyéni tiszteteket közlik véle, &c.

II. Az éhség-is nehezebb.

1. Mert minden javaibul ki-pusztította embert. *Gen.*

47. v. 18.

2. Rut ételekre szorította, Galamb ganéjra, sőt saját gyermekének-is meg-ételére. *2. Reg. 6. 23.*

3. Halálnál keservebb hoszszab ideig tartó nyomorúságot szerez, végre penig ugyan halált hoz.

III. A' népnek meg-kevesedése, meg-kevesíti a' *pestis*-is.

Felelet. 1. A' bizonyos, a' hol kevesebben vadnak, kevesebben halnak-is ott: kevesebben dögösödnék-is meg. De

meg. De 2. Mi nem a' népnek bővőse szerzi a' *pestist*, hanem a' bűnnek soksága, bővőse, melynek földgya a' halál *Rom. 6. v. 23.* Mely bűn fulákja a' halálnak *1. Cor. 15. 56.* Azért a' nem sokemberekből álló népnek széllyel való el-futásával, hanem a' sok bűnöknek ki-tisztításával, szűnik-meg a' *pestis*. Lássad *Jerem. 18. v. 6--10.*

I V. Az Istennek magában hagyott titkos akarattya senkit nem kötelez; én pedig nem tudom haloké-meg nem-é.

Felelet. 1. Valóságos dolog: hogy az Istennek magában hagyott titkos akarattya szerént nem kötelez, de az ő ki-jelentett akarattya igen-is kötelez. Istennek pedig ki-jelentett akarattya nem az, hogy a' *pestis* előtt el-fuss, hanem a' mint akar mikor úgy illykor-is; senkit meg ne botránoztass, felebarátodat szeressd, *Pœnitentiat* tarts, &c. 2. Ha nem tudod halszé meg, nem-é. 1. Miért veszed hát nyakadban a' futást, mint leg közelebb való s' bátorságosb orvosságot? 2. Mofes, Dávid, nem futással, hanem könyörgéssel orvoslák ez aránt való bibéjeket, tudván hogy bizonyosan meg-kellene halniok, de napját nem tudhaták. Lássad, *Psal. 39. 5. és 90. 12.* 3. Ha meg nem kel halnod, miért futsz? Ez szolgai félelemnek jele; ha meg kel halnod, véledé hogy el-futhacz előtte. Job azért meg-maradnod a' te életednek czéllyában s' határában, melyben Isten állatot, hogy ha ő felsége ott akar hadni, maradgy-meg; ha ki akar hívni az halál által, engedgy, hogy a' futással mint Jónás, Isten ellen ne rugodozzál.

V. Nem jó az Istent kiseríteni, nyilván való *pestis* es helyen pedig, meg-maradni Isten kiserítés,

Felelet. 1. Az Isten kisértés oly nagy véték, melyet soha senkinek nem szabad tselekedni. Ha azért *pestifés* helyen való létele Isten kisértés, így mind a' Tanitoknak, mind a' Biráknak egy szoval mindeneknek elkel futni. De ezt nem akarják, megengedni, sőt szűkféges, s' jó, keresztyéni dolognak tartják; nem Isten kisértés tehát, sőt inkább a' Futás Isten ellen való törekedés, szolgálai félelem, hit nélkül valóság, avagy tsak abban való nagy gonofság, leeresztet kezek, reszkető térdek, egyenetlen járás, fántaság. *Hebr. 12. v. 12. 13.* mellyek nem ditsiretelek. 2. Az Isteni kisértet szokot lenni, őt képpen az én tudtomra: (1) Midőn ki az Isten segítségének üdőt, helyet, modot szab, hogy megpróbálja az ő hatalmát. (2) Mikor kikelletlen s' helytelen jelt, tsuda tételt kíván Istentől. (3) A' ki vakmerőképpen eléb eléb mégyen a' vétkekben, hogy megpróbálja ha vagyone Istenben büntető igazság. *Esa. 5. 18. 19.* (4) Midőn a' Christus által el-töröltetet *Ceremoniackal* terhelik valakik magokat s' terhelnek másokat is. *Actor. 15. 10.* (5) A' kik meg-vertic, meg-utállják, nem élnek az Istentől rendeltetet szabados eszközökkel, mellyek az ő meg-maradásokra szolgálának, s' hasznosok: mint ha ki a' Tiszán akarna által menni, sem hajoba nem ülne, sem hidra nem menne, hanem tsak neki indulna a' viznek, okoskodván így: ha Isten meg-akar tartani, s' halálom orája el nem jött, nem haloc belé, ha pedig el-jött, tsak ugyan megkel halnom.

Ezek között immár mellyikre vizsic, ha Isten kisértés az *pestifés* helyen való meg-maradás. Szollok az olyanoknak az oly helyen való meg-maradásokról. 1. A' kika-

kik azon helynek lakosai. 2. A' kik a' meg-maradást hitből tselekezzik. 3. Hogy el-futásokkal a' szeretet ellen ne vétsenek. 4. Botránkoztatok ne legyenek. Sőt ellenben a' futással kísértetik az Isten inkább, én úgy fajditom. 1. Mert az Isten meg-tartásának segítségének, a' *pestis* ellen helyet szabnak, mint ha az Istē csak a' hegyeknek volna Istene, és nem a' mezőnek. 1. Reg. 20. v. 23. mint ha szintén úgy meg nem tarthatna a' *pestis* helyen (Psal. 91. v. 5---7.) mint a' *pestis* nélkül való helyen. Avagy ellenben, nem reád ragaszthattya-é ott is a' *pestis*, úgy, mint ott, a' honnan el-futottál? 2. Az Isten mindenütt lévőségének és hatalmosságának meg-kísértése, Mint ha nem azon Isten volna ott, s' nem azon ereje a' büntetésben, a' mely vagyon *pestis* helyen. 3. A' futásnak reménsege alatt menten még el-él az Isten parantsolattya ellen való vétkekben. Isten kísértés ez. 4. A' *pestis* el-kergető orvoságokat, eszközöket veted meg, a' meg-térést, a' könyörgést, &c.

VI. Tehát orvosággal sem kelélni.

Felelet. Nem következik; mert az Orvosággal való élés Isten rendelése. 2. Reg. 20. v. 7. De hogy ki a' *pestis* előtt füssön arról nints példa. 11. Mitsoda egyben hasonlítása lehet a' futásnak, a' rendes, jó, és szabados orvoságokkal, kikben Isten a' természet által nagy hasznokra való erőket óltot? Azt mondod: tisztább a' erű egű helyre megyek, úgy de a' te bűnőddel el-viszod oda is veled az Isten poharánac Zavaros, seprős borát, melyet akarod nem akarod meg kel innod. (Jer. 25. 27. 28.) Mi nem *pestis* Egnek tiszta égen való el-tserélése, hanem a' bűnön a' jó s' tiszta életnek fel-váltása tart-mega'

*pestis*tül. (*Joel. 2. 13.*) de effélékrül majdaláb többet halunk. 3. *Pestis*es üdöben s' akár mikor-is, ugy várhattuk az orvoságoknak-is hasznos ki-menetelit, ha ezeket elkövettyük. 1. A' nyavalyákat érdemlő bűnöket el-hadgyuk, és az Istent engesztelő jóságokat tselekezzük. 11. Ha hitből élünk azokkal. 111. Ha háládással könyörgéssel veszzük, magunkhoz. 1v. Ha tsak mint Istentül rendeltet ezközöckel, ugy élünk, s' a' ditsőféget egyedül Istennek adgyuc. Nem, az orvosokhoz, hanem Istenhez ragaszkodgyunc, nem az orvoságoknak s' orvosi mesterfégnek, hanem Istennek tulajdonitsuk az orvoslo erőt, s' ő szent felfégétől várjuk ki-meneteleit, ugy a' mint akarja s' meg-nyugoszcunc abban, más képpen semmi; mint az Asa Király példája mutattya. 2. *Cron. 16. v. 12. 13.*

II. Kérdésre valo felelet. De ámbár engednők-meg-is, hogy szabad lenne el-futni, ez látszik nehezeb-nek.

Lehetséges-e el-futni, el-rejtezni, magát külső rendszerént valo utakon, módokon meg-oltalmazni? Nem értem itt az Istent meg-engesztelő lelki jóságokat, *pœnitentiat*, s' ahhoz illendő jó gyümölcstöknek termését.

En azt felelem; hogy lehetetlen dolog, hogy az előtt valaki el-mehessék, el-rejtezhesék.

Első oka ez; mert a' *pestis*t maga a' felléges Isten ragasztja-el, mind azokra valakikre ragadni el-rendelte. Ezt noha eléggé meg-bizonyítottam a' tanulságnac erőfitésében, mindazáltal még-is emlitem némely szent írásbéli ide tartozo helyeket. *Exod. 9. 3.* Az Urnac keze léfszen, minden te mezei marháidon igen nagy dőghalállal. *Cap.*

lal. *Cap. 12. 29.* Az Ur meg-őle minden első szülöttet *Eg*
 gyiptomnac földén. *Jer. 21. 5.* En, kezem ki-nyujtván,
 vivok ti ellenetec, és nagy erőskarral haragomban. Es
 meg-verem a' városnac lakozoit, mind embert s' minden
 okralan állatot, nagy dőghalállal halnak-meg. *Cap. 29. 17*
 Imé én küldőc ő reájoc dőghalált. *Hab. 3. 5.* Az ő orczá-
 ja előtt dőghalál jár vala, és az ő lábai előtt tűzes kelifec
 járnac vala. Mind ezekből meg-tereszic hogy egyedűl a'
 Felsőges Isten kezében vagyon a' *pestis* a' ki azzal szaba-
 dosán cselekeszik az ő akarattyának jó tetszése szerént,
 ugy-mint a' *pestis*nek elsőbb s' főbb egyedül való okai.
 Igaz dolog ugyan, hogy ő Sz. Felsőge az ő veszedelmes
 csapását szokta ki-szolgáltatni és véghez vinni a' termé-
 szetnek, és Angyaloknak közbé vetések által, de azt olly *Ezech. 21.*
 móddal: hogy ő szent felsőge ezekhez nem kötelezi, *v. 11.*
 annál inkább alájok nem veti magát. Az emberekben
 találtatik ez, kika' természet és az eszközök közzé ugy
 szorítottak, hogy a' természet felett semmit nem mun-
 kálódhatnak, és a' hijában valóság alá lévén vettettek,
 a' nem az eszközök nékiec, hanem ők szolgálnac az esz- *Rom. 8.*
 közöknek, és nem ők igazgattyác s' hordozzác ezeket,
 hanem ők viseltetnec s' függenecek ezekről. De más kép-
 pen kel az Isten felől gondolkodni, kiben ezek között
 egyyc sem találtatic. Azért mindeneket meg-tseleke-
 szik ő valamelyeket akar, b ha akar munkálodni eszkö- *1. Pal. 115.*
 zőckel, eszközök nélkül, eszközök ellen. Az Eszközök *3. és 135. 6.*
 tsak addig, tsak ott, &c. munkálodnac, mig ő akarja, a'
 mint a' tanúság erősítésében meg-hallottuc; s' mit
 hozok már mind ezekből-ki, azt kérde? Azt ho-
 zom: annak-okáért lehetetlen a' *pestis* előrel-menni.

Okai

Okai ezek: I. Mert ez előtt az Isten előtt, sohová nem mehet el az ember. Lásd *Solt. K. 139. v. 7-10.* II. Mert ez előtt sohol semmi erő, titkos rejtek helyekben el nem rejtzehtni *v. 11. 12.* Nem a' ferettségben, *Abdiásná v. 3. 4.* Nem a' magass helyekben, nem az Egben, nem a' Csillagok között. *Ezech. 33. v. 27.* Nem a' kerítésében, barlangokban. *Jerem. 9. v. 21.* Nem a' magass ab-laku palotákban. III. Senki az ō akarattját el nem fordithattya, sem akarattjánac ellene nem álhat. *Rom. 9. vers 19.* Senki nintsen ki az ō kezéből magát ki-szabadithassa. *Mos. 5. K. 32. v. 39.* IV. Minden akarattját meg-cselekeszi mennyekben, a' földön, a' tengerekben és minden mélységekbé. Lásd ezeket. *Job. 9. 3-13. Solt. K. 76. v. 8. Esa. 46. v. 10. 11. Job. 13. v. 27.* Ki-jún azért immár mind ezekből: hogy ha a' nagy Isten előtt senki el nem mehet, &c. A' kia' *pestis* el-ragasztja; tehát a' *pestis* előttis senki el nem mehet. Amaz pedig szent igaz, azért ez-is hasonlóképpen, ugyan-is hová futcz, nem mehetcz Jona nem!

Azt mondod; más Isten előtt el-akani, menni (mely nem okosság) más a' *pestis* előtt.

Miért más? En okát nem látó, hogy pedig mind egy legyen, immár fellyebb meg-mutattuk. Az Ur keze az, *Mos. 2. K. 9. 3.* A' ki az ō keze előtt fűt, maga előtt szalad.

Második oka; Mert a' *pestis* nek érdemlő oka a' bűn, a' mint az első tanúságban meg-mutattuk. Lásd továbbá-is *Jerem. 29. v. 18. 19.* Űldözőm ōket fegyverrel, éhséggel és dög halállal, és a' földnek minden országának gyötrelmire adlac titeket, azért mert nem fogattatok az én beszédemet, hallod Űldöz, azt mondgya; valahová

lahová futsz, el-viszed hiszem az *pestis* nec érdemlő okát, a' bűnt, bizonynyal tehát el nem mehetsz az érdemlet, büntetés előtt, utánnad lesz, üldöz akar mely f öldnec Országában mégy-is, valahol lesza' bűn, ott lészen annak soldgya-is. *Rom. 6. 23.* Valahol lesza' bűn, ott lesz az halálnac, és tüzes kigyonac meg-ölő mérges fulákja. *1. Cor. 15. v. 53.*

Azt mondod: én az halál előtt nem futoc, mert tudom azt hogy egyszer meg kel halnom: hanem az *infectio*, dög előtt futok.

Felelet. Tagadod, de ugyan az halál előtt futsz: mert azért futsz, hogy látod a' fűűen való halált a' dög által, nem azért hogy látsz némellyeket lábra állani s' meg-gyógyulni. Irtozic természeted a' maga romlásátul, kapdoztat veled minden felé mint a' vízbe halo embert, ki még a' vizet-is markollya. De továbbá. 2. Mindegy cz; mert a' mely bűnödért meg kel halnod, azon bűneid érdeme a' dögös betegség-is, valamint a' azért bűneid solgya az halál, ugy a' betegség-is, valahová viszed azért bűneidet, egygyút vonszon bűnöd szekere saraglyán nyavalyáidat-is. Annak-okaért ha menedék helyet akar sz az halál, és dögös betegség ellen keresni, ez az én tanátsom. Elsőben, a' Paraditsom keretet keresd-fel. Másodszor. Vessd-le mostani köntösöd, s' öltözd-fel Adámnac s' Evánac azt az épiségét az melyben Isten teremttette volt, s' menyébe abban a' kertben. Harmadszor. Igen el-kerüld többé a' Sátány meg ne tsallyon: így bizonynyal tudom, s' ígérem, meg nem halsz. Ha ezzel nem biztathatod magad, ne fu s az halál előtt, hogy egyszer jól meg-halván, menyá

F Men-

Tanácsokat legy, o' terdet
 a' haláltat vagy vértet el

Okai ezek: I. Mert ez előtt az Isten előtt, sohová nem mehet el az ember. Lásd *Solt. K. 139. v. 7-10.* II. Mert ez előtt sohol semmi erő, titkos rejtek helyekben el nem rejtzehetni *v. 11. 12.* Nem a' ferettségben, *Abdiásnáb v. 3. 4.* Nem a' magass helyekben, nem az Egben, nem a' Csillagok között. *Ezech. 33. v. 27.* Nem a' kerítésekben, barlangokban. *Jerem. 9. v. 21.* Nem a' magass ablaku palotákban. III. Senkiaz ő akarattya el nem fordithatta, sem akarattyanac ellene nem álhat. *Rom. 9. vers 19.* Senki nintsen kiaz ő kezéből magát ki-szabadithassa. *Mos. 5. K. 32. v. 39.* IV. Minden akarattya meg-cselekeszi mennyekben, a' földön, a' tengerekben és minden mélységekbé. Lásd ezeket. *Job. 9. 3-13. Solt. K. 76. v. 8. Esa. 46. v. 10. 11. Job. 13. v. 27.* Ki-jún azért immár mindezekből: hogy ha a' nagy Isten előtt senki el nem mehet, &c. A' kia' *pestis* el-ragasztja; tehát a' *pestis* előttis senki el nem mehet. Amaz pedig szent igaz, azért ez-is hasonlóképpen, ugyan-is hová futcz, nem mehetcz Jona nem!

Azt mondod; más Isten előtt el-akani, menni (mely nem okosság) más a' *pestis* előtt.

Miért más? En okát nem látó, hogy pedig mind egy legyen, immár fellyebb meg-mutattuk. Az Ur keze az, *Mos. 2. K. 9. 3.* A' kiaz ő keze előtt fűt, maga előtt szalad.

Második oka; Mert a' *pestis* nek érdemlő oka a' bűn, a' mint az első tanuságban meg-mutattuk. Lásd továbbá-is *Jerem. 29. v. 18. 19.* üldözöm őket fegyverrel, éhséggel és dög halállal, és a' földnek minden országának gyötrelmire adlac titeket, azért mert nem fogattatok az én beszédemet, hallod üldöz, azt mondgya; valahová

lahová futsz, el-viszed hiszem az *pestis* nec érdemlő okát, a' bűnt, bizonynal tehát el nem mehetsz az érdemlet, büntetés előtt, utánnad lesz, üldöz akar mely földnec Országában mégy-is, valahol lesza' bűn, ott lész en annak soldgya-is. *Rom. 6. 23.* Valahol lesza' bűn, ott lesz az halálnac, és tüzes kigyonac meg-ölő mérges fulákja. *1. Cor. 15. v. 53.*

Azt mondod: én az halál előtt nem futoc, mert tudom azt hogy egyszer meg kel halnom: hanem az *infectio*, dög előtt futok.

Felelet. Tagadod, de ugyan az halál előtt futsz: mert azért futsz, hogy látod a' fűűen való halálta' dög által, nem azért hogy látsz némellyeket lábra állani s' meg-gyógyulni. Irtozic természeted a' maga romlásátul, kapdoztat veled minden felé mint a' vízbe halo embert, ki még a' vizet-is markollya. De továbbá. 2. Mind egy cz; mert a' mely bűnödért meg kel halnod, azon bűneid érdeme a' dögös betegség-is, valamint a' azért bűneid solgya az halál, úgy a' betegség-is, valahová viszed azért bűneidet, egygyút vonszon bűnöd s' zekere saraglyán nyavalyáidat-is. Annak-okaért ha menedék helyet akarsz az halál, és dögös betegség ellen keresni, ez az én tanátsom. Elsőben, a' Paraditsom keret keress fel. Másodszor. Vessd-le mostani köntösöd, s' öltözd-fel Adámnac s' Evánac azt az épségét az melyben Isten teremtetten volt, s' menyébe abban a' kertben. Harmadszor. Igen el-kerüld többé a' Sátány meg ne tsallyon: így bizonynal tudom, s' igérem, meg nem halsz. Ha ezzel nem biztathatod magad, ne fuless az halál előtt, hogy egyszer jól meg-halván, menyé

F Men-

Hanakot legy, o Jeddrel
 a' halálnac wai Vchitel

Mennyei Paraditsomban, hogy ott öröcké ély!

Harmadic oka; Mert a' kiket Isten a' dög által meghalásra rendelt, tsak lehetetlen azoknac el-távoztatni.

^a *Ezech. 5. v. 21, 22.* Hallyuc a' Profetát, *a* Elek én azt mondgya az Ur Isten; az én szemem nekéd nem kedvez, és nem könyörülök rajtad, és az én szemem nem kedvez, harmad része dög

^b *Cap. 14. v. 14.* halál miat vész-el. Hasonlo képpen ezen Profeta, *b* s' talám még keményb képpē emlegeté az Urnak el-rendelt akarattyánac másolhatatlanágát, mondván: Ha amaz három férfiu léssen-is ez földön Noë, Daniel, és Jób, ōk az ō igazságockal meg nem szabadították az ō lelkeket, az Ur Isten mondgya. (Lájd ezek után a' többi-
^c *Jer. 15. v. 1, 2.* tis) Jeremiás-is nem tsendessebbē fenyegetőzic, *c* szolván így az Ur képében: Ha én előttem állanának Mofes és Samuel-is, az én szívem nem hajlana a' néphez; küldök ki az én orczám elől és mennyenek ki. De hová? azt mondgyad nékiec: így szól az Ur; a' ki halálra való halálra. Ezek pedig akar kik legyenec, jók vagy gonoszoc, mint meg-tetfzic. *Ezech. 20. v. 4. és 21. v. 3. 4.*

Azt mondod; tehát a' *penitentia* tartás-is haszontalan.

Felelet. Nem haszontalan: 1. Mert a' kegyes lelki embernek azon kel lenni, hogy Istennec haragját engesztelleye, s' azt nyerje-meg hogy ítéletben ostorozza. *Jer. 10. 24.* Így-is nyeri-meg hogy Isten a' maga szép ígéreri szerént tselekedgyék véle, Lássad *Jer. 30. v. 11. és 46. 28. Hof. 11. v. 9.*

II. A' meg-igazítatot embernek az el-távoztathatatlan csapásnac idein, arra kel már vigyázni, hogy Isten azt a' Csapást néki meg-szentelleye, s' boldog ki-mennetellel

ten, hogy ha a' hamis Profétáknak hazugságok után
 edvén, az Isten parantsolattya ellen meg-maradnac
 városban ez kemény csapásoc esnec rajtoc. Ha penig
 hamis Profétákat férre tévén, az Isten parantsolattya
 erént, nyakokat a' Babyllioniai Király jármában vetik,
 meg-tartatic életec. Nem akar mely akar hova valo ki-
 cnetelt ért azért a' várasbul, hanem a' mellyet s' a' ho-
 a' Isten parantsolt, mint meg-tetűzik. *Jer. 39. 4.* Sédé-
 nias a' Juda Királya és mind az egész vitézlő nép futva
 aladának-ki a' városbol, de ugyan el-éré a' Csapás a'
 ároson kívül is. Lássad aláb *v. 5. 6.* vesd őszve az 38. dik
 fűznek 17. dik s' következendő verseit, &c.

Szabjuc már a' példát e' mi mostani időnkbeli *pe-*
stis helyeken lévő emberekre. Hol ma, az Istennek
 arantsolattya. 1. Hogy ki-mennyűnc *pestis* Váro-
 nkbol. 2. Ha ki-mennyűnc, hová-mennyűnc? 3. A'
 őrdők jármában vesűnké nyakunkat, ki ma *succedalt* a'
 igi Babyllioniai Királynac, s' ha nem tselekeszfűzük, ez
 kon őldőköl ez Isten ma a' *pestis*sel, Tőrőc fegyverével,
 izével, rabságával? Hon Jeremiás Profeta a' kiezti tut-
 unkra adgya? Ha Magyar ország határán belől létalunc
pestis előt, mely egészűzen Isten oštora alat vagyon, ;
 tsak annyit tészen mint mikor a' hal az hálóban ker-
 itik, s' hola' közepin, hol egygyic hol más végin ke-
 eng, miga' ízarázra ki-vonatic: hol a' hal akar mely ré-
 ében légyen az hálónac, tsak ugyan ki-vonatot utol-
 ára, &c. Így látom a' dolgot. Hová mégy azért, ha
 ints tudtodra hová kel menned; miért mégy-el helyed-
 il, ha nem tudod kellé el-menned. Ez azért tanáts.
 ladgyuk-el a' *pestis*t érdemlő bűnöket, jobbitsuk meg
 Isten-

DÖGHALAL ELLEN

42 Mennyei Paraditsomban, hogy ott öröcké ély!

Harmadic oka; Mert a' kiket Isten a' dög által me-
halásra rendelt, tsak lehetetlen azoknac el-távoztatni
a Ezech. 5. Hallyuc a' Profetát, a Elek én azt mondgya az Ur Iste
v. 21, 22. az én szemem nekéd nem kedvez, és nem könyörül
rajtad, és az én szemem nem kedvez, harmad része dög
b Cap. 14. halál miat vész-el. Hasonlo képpen ezen Profeta,
v. 14. s' talám még keményb képpē emlegeté az Urnak el-re-
delt akarattyánac másolhatatlanágát, mondván: I
amaz három férfiu lészén-is ez földön Noë, Daniel,
Jób, ōk az ō igazságockal meg nem szabadították az ō
keket, az Ur Isten mondgya. (Lájd ezek után a' töb-
c Jer. 15. v. tis) Jeremiás-is nem tsendessebbē fenyegetőzic, c sz
1. 2. ván így az Ur képében: Ha én előttem állanának Mo-
és Samuel-is, az én szívem nem hajlana a' néphez; kú-
ki az én orczám elől és mennyenek-ki. De hová? a
mondgyad nékiec: így szol az Ur; a' ki halálra való l-
lálra. Ezek penig akar kik legyenec, jók vagy gonosz-
mint meg-tetfzic. Ezech. 20. v. 4. és 21. v. 3. 4.

Azt mondod; tehát a' *penitentia* tartáf-is hasz-
talan.

Felelet. Nem haszontalan: 1. Mert a' kegyes le-
embernec azon kel lenni, hogy Istennec haragját
gesztelleye, s' azt nyerje-meg hogy ítéletben ostoroz
Jer. 10. 24. Így-is nyeri-meg hogy Isten a' magaszép i-
reti szerént tselekedgyék véle, Lássad Jer. 30. v. 11. és
28. Hof. 11. v. 9.

II. A' meg-igazítatot embernec az el-távoztat-
tatlan csapásnac idein, arra kel már vigyázni, hogy I-
aszt a' Csapást néki meg-szentelleye, s' boldog ki-me-
te

ten, hogy ha a' hamis Profétáknak hazugságok után
redvén, az Isten parantsolattya ellen meg-maradnac
városban ez kemény csapásoc esnec rajtoc. Ha pedig
hamis Profétákat férre tévén, az Isten parantsolattya
zerént, nyakokat a' Babylloniai Király jármában vetik,
meg-tartatic életec. Nem akar mely akar hova való ki-
menetelt ért azért a' városbul, hanem a' mellyet s' a' ho-
a Isten parantsolt, mint meg-tetűzik. Jer. 39. 4. Sédé-
hias a' Juda Királya és mind az egész vitélő nép futva
zaladának ki a' városbol, de ugyan el-éré a' Csapás a'
városon kívül is. Lássad aláb v. s. 6. versd őszve az 38. dik
versnek 17. dik s' következő verseit, &c.

Szabjuc már a' példát e' mi mostani időnkbeli pe-
stifés helyeken lévő emberekre. Hol ma az Istennek
parantsolattya. 1. Hogy ki-mennyűnc *pestifés* Váro-
inkbol. 2. Ha ki megyűnc, hová mennyűnc? 3. A'
Török jármában vessűnké nyakunkat, ki ma *succedalt* a'
régí Babylloniai Királynac, s' ha nem tselekeszűk, ez
kon öldököl ez Isten ma a' *pestifés*el, Töröc fegyverével,
űzével, rabságával? Hon Jeremiás Profeta a' ki ezt tut-
unkra adgya? Ha Magyar ország határán belől létalunc
pestis előt, mely egészűzen Isten ostroma alat vagyon,
az tsak annyit téssen mint mikor a' hal az hálóban kerü-
retik, s' hola' közepin, hol egygyic hol más végin ke-
reng, míg a' szárazra ki-vonatic: hola' hal akar mely ré-
zében légyen az hálonac, tsak ugyan ki-vonatot utol-
yára, &c. Így látom a' dolgot. Hová még azért, ha
nincs tudtadra hová kel menned; miért még el helyed-
űl, ha nem tudod kellé el-menned. Ez azért tanács.
Hadgyuk-e a' *pestis* érdemlő bűnökert, jobbitsuk meg
Isten,

DÖGHALÁL ELLEN

Mennyei Paraditsomban, hogy ott öröcké élj!

Harmadic oka; Mert a' kiket Isten a' dög által me-

*Ezech. 5.
v. 21, 22.*

Hallyuc a' Profetát, a' Elek én azt mondgya az Ur Iste-
az én szemem nekéd nem kedvez, és nem könyörül

*Cap. 14.
v. 14.*

halál miatt vész-el. Hasonlo képpen ezen Profeta,
s' talám még keményb képpē emlegeté az Urnak el-re

*Jer. 15. v.
1, 2.*

delt akarattyánac másolhatatlanágát, mondván: I-
amaz három férfitü lészén-is ez földön Noë, Daniel,
Jób, ōk az ō igazságokkal meg nem szabadították az ō b-

keket, az Ur Isten mondgya. (Lásd ezek után a' töb-
tis) Jeremiás-is nem tsendesebbē fenyegetőzic, a' sz-
ván így az Ur képében: Ha én előttem állanának Mo-
és Samuel-is, az én szívem nem hajlana a' néphez; kű-
ki az én orcám elől és mennyenek ki. De hová? a'
mondgyad nékiec: így szol az Ur; a' ki halálra való l-
lálra. Ezek pedig akar kik legyenec, jók vagy gonosz-
mint meg-tetfzic. *Ezech. 20. v. 4. és 21. v. 3. 4.*

Azt mondod; tehát a' *pœnitentia* tartás-is hasz-
talan.

Felelet. Nem haszontalan: 1. Mert a' kegyes le-
ember nec azon kel lenni, hogy Istennec haragját
gefztelyle, s' azt nyerje-meg hogy itéletben ostoroz-
Jer. 10. 24. Így-is nyeri-meg hogy Isten a' maga szép i-
reti szerént tselekedgyék véle, Lásd *Jer. 30. v. 11. és*
28. Hof. 11. v. 9.

II. A' meg-igazítatot ember nec az el-rávoztat-
tatlan csapásnac idein, arra kel már vigyázni, hogy I-
aszt a' Csapást néki meg-szentelyle, s' boldog ki-me-
te

Isten, hogy ha a' hamis Profétáknak hazugságok után credvén, az Isten parantsolattya ellen meg-maradnac a' városban ez kemény csapáloc esnec rajtoc. Ha penig a' hamis Profétákat férre tévén, az Isten parantsolattya szerént, nyakokat a' Babylloniai Király jármában vetik, meg-tartatic életec. Nem akar mely akar hova valo ki-menetelt ért azért a' várasbul, hanem a' mellyet s' a' hová Isten parantsolt, mint meg-tetűzik. *Jer. 39. 4.* Sédéchias a' Juda Királya és mind az egész vitézlő nép futva szaladának ki a' városbol, de ugyan el-éré a' Csapás a' városon kívül is. Lássad aláb *v. s. 6.* vesd őszve az 38. dik résznek 17. dik s' következendő verseit, &c.

Szabjuc már a' példát e' mi mostani időnkbeli *pestis* helyeken lévő emberekre. Hol ma az Istenec parantsolattya. 1. Hogy ki-mennyűnc *pestis*es Városinkbol. 2. Ha ki megyűnc, hová mennyűnc? 3. A' Török jármában vesűnké nyakunkat, ki ma *succedalt* a' régi Babylloniai Királynac, s' ha nem tselekefszűk, ez okon öldököl ez Isten ma a' *pestis*sel, Török fegyverével, tűzével, rablágával? Hon Jeremiás Profeta a' ki ezt tutunkra adgya? Ha Magyar ország határán belől léralunc a' *pestis* előt, mely egészűzen Isten ostroma alat vagyon; az tsak annyit részen mint mikor a' hal az hálóban kerítetik, s' hol a' közepin, hol egygyic hol más végin kering, mig a' szárazra ki-vonatic: hol a' hal akar mely részében légyen az hálónac, tsak ugyan ki-vonatot utolylára, &c. Így látom a' dolgot. Hová mégy azért, ha nints tudodra hová kel menned; miért mégy el helyedről, ha nem tudod kellé el-menned. Ez azért tanáts. Hadgyuk-el a' *pestist* érdemlő bűnöket, jobbitsuk-meg Isten,

Uram Jene & Pestis vire mal mori
Istene szive mint a' keu vire Pestis

DÖGHALAL ELLEN

Istennec tetfzö életünket, maradgyunk-meg hon-
nyunkban, s' bizzuc Istenre a' ki-meneret!

Vagyon még egy kérdés, tudni-illik: El-ragad é
a' *Pestis*?

Némellyek ugy vélik hogy el-ragad, azok penig
ezek: kik az Istent mint fő okon, és a' bűnön mint ér-
demlő okon kívül, más okokbul állattyák származni a'
Pestist, szám tzerént penig ezekbül:

1. Az Egnek egyenetlen *constitutio*ja.
2. Az Egen valo Csillagoknak némelly öszve já-
rultsági.
3. A' Levegő Egnek meg-döglőlődése.
4. Azockal valo társalkodás kikben dögfőség va-
gyon, vagy *pestifés* helyeken laknac.

Hogy a' *pestis* el-ragadgyon vallyuc ugy, a' mikép-
pen a' mileczkénkben vagyon, hogy el-ragad, de tsak
ott, s' addig, s' azokra, a' hol, s' meddig, kikre az Isten
el-ragasztja, de sem málut, sem továb, sem másokra nem
ragad, ha Isten nem ragasztja, mint ezt ez ideig eléggé
meg-mutattuc. Azockal azért a' kik ellenkező értelem-
mel vadnac így eredek beszédben.

I. Kérdezke dem: (1) Ha a' *pestis* a' menyében a'
pestis magánossan, ama' négy okokbol, egyfzer s' mind,
akar külön külön, ragad-el; mi az oka, kogy mind-
nyájan emberek, barmok, vadak, Egi madarak, kik
azon egy Eg, azon Csillagok alatt, azon Levegő ég-
ben, élnek, mozognak, hogy ezek mind meg nem
*pestifés*ednek; a' kik meg-*pestifés*ednek is nem egyfzer s'
mind, hanem időközben yerve, egy más után, hol tób,
hol kevesebb?

II. Külön

II. Külön magánossan, a' negyedikről, ha *pestis* helyen lévő emberekkel való társalkodásból elragad, miért a' leg szorosabban társalkodokra, s' közeleb valokra el nem ragad, hanem a' magokat féltőkön esik leg hamaráb? Magamtul látot példákat említec, mellyec lőttec 1644-ben s' 45-ben való nagy *pestis*kor. Hol lehet szorosabban való társalkodás, mint mikor a' *pestis* Anya méhében vagyon a' gyermek, mely gyermeknek élete nem más, hanem az Anya élete, azomban szül az Ő Anya, ki a' szülés után *pestis*ben meghal, s' a' gyermek megmarad. Viszont; a' mely Anya *pestis*ben fekszik s' gyermekét azomban szoptattya, meghal a' *pestis* Anya a' gyermeknek semmi gondgya. Tudoc oly Afzszoni állatot ki *pestis*ben megholt Urához való szeretetitül viseltetvén, tajtékos genyetséges megindult száját Uranac nem irtózat tsokolgatni, mely Afzszonyi állat még ma is el. Ma is találtnac ilyenec, kik szerelmes férjeken, magzattyokon, mind betegsegekben, s' mind holt testeken, nagy szives apolgatásokkal esedeznec ugyan semmi bajok nints.

III. A' *pestis* helyen ottan ottan tisztito napkeleti szelek, avag' akar mely részről zugo nagy szelec lesznek, ugyan semmi bajok nints, kik a' levegő eget megtisztittyac egy helyen, avagy tsak más szomszéd helyekre s' Országokra is el fujják azt a' dögöséget, *infectiōt*, s' itt a' hol a' *pestis* volt meg nem szűnic, a' hol nem volt, ugýa nem dögösödnek meg sem emberec, sem barmok!

IV. Honnan lőtt hogy először tsak a' mezci barmok holtanak meg Ægyptom földén, azokon kívül senki sem? maga egy nap annyi marháknac döggel meghalni,

halni, könyű el-hinni, nagy dögös bűdössége lőtt?
Exod. 9. Honnan lőtt hogy egy éjel minden első szülőttec
 az emberec közöt, s' minden első fajzások a' barmoc kö-
 zöt, meg-holtanac döggel. *Exod. 12.* Ezeknec holt dög
 testec mitsoda nagy bűdösséget nem szerezheter? de az
 el-rendeltettec kívül, kiknek ártot? Így érts arrola' *pe-*
*stis*ről mely volt Dávid idejében. *2. Sam. 14.* Így a' mely
 a' Sennacherib táborában *Jos. 33.* Ez ám az Isten köny-
 vénec férre tévése, s' nem értése, a' pusztá természet
 könyve után való eredéssel balgataggá való létel, az Is-
 tennec Csapása felől. Ollyac ezek mint a' botló ló, ki
 mikor farkantyuztatic a' rajta ülőtől Zaboláját rája s'
 fejét hánnya, hogy el-ugordgyéc a' rajta ülő alól.

De értsüc mit felelnec ezekre:

Elsőben; Azt mondgyác hogy ezec rend kívül s'
 kíváltképpen való példác, De ezzel nem mehetunc
 mesze, mert az a' felelet noha néha helyes, de nem min-
 denkor, helyes némely dolgokban, példánac okáért,
 mikor valamely dolgoknac mindenhai rendes el-köve-
 tését akarjác valakic oly példáckal próbálni, a' mellyec
 rendkívül valoc, s' el-követésre lehetetlenec, s' azok is
 a' kik egyszer tselektettéc, többször nem. Így mikor a'
 Pápiác a' negyven napi étel italban való válogatásnac (s'
 többeket is) bőjtít, a' Móses, Illyés, Christus Urunc
 negyven napi s' éjjeli bőjtölésekből akarjác próbálni,
 ebben jo e' felelet. De nem mindenkor helyes; mikép-
 pen itt is. 1. Mert rend kívül való dolognac próbálása-
 ra, rend kívül való példákat szabad bé-hozni: példánac
 okáért, a' mi tollunc elől hozot példác nem azt mutat-
 tyác, hogy ackora' levegő Eg dögös emberec által való
 el-raga-

el-ragadással lőt volna, hanem azol-
lattyuc. Azért ma-is a' *pestis*nek rend-
nem ilyen, hanem a' mi tollunc állatot
gaszthatik el. 11. Mert a' Izent Irásnac tulaj-
szor, hogy a' kiváltképpen valo példákban terjesz-
azokat a' mellyec közönségesec, így néha, (noha ezt a'
Scholak nem követic) okoskodását folytattya a' kivált-
képpen valokru a' közönségesekre.

Másodszor; Azt mondgyác. Innen vagyon hogy
nem mindenec dögösödnek meg, mert némelylec erős,
kemény, némelylec gyengéb, *spongia* természetűec.

Engedgyék-meg hogy meg-feeelylec, s' elsőben-is
hadd adgyam mas okait. Miért nem dögösödnek-meg
mindnyájan a' *pestis*necc idején.

1. Mert az Isten magot akar hadni, hogy ugy ne-
lenne dolga az Isten népének mint Sodomának. *Esā. 1.9.*
Ezt penig az ō nagy irgalmaságának meg mutatásáért.
Siralm. K. 3. 21. Az Urnac kegyelmessége hogy tellyef-
séggel meg nem emésztertűnc, így szollot Jeremias,
Lásfad. 2. Sam. 24. 16. meg-száná az Ur a' veszedelmet,
Jer. 31. v, 20.

2. Hogy a' dögnecc tsapásával meg-terni nem tu-
do népen, s' töb s' nagyob tsapásocckal valo itileri ál-
tal, meg-mutassa az ō hatalmát, és így az ō neve hirdet-
tetséc az egész földön. *Rom. 9. 17.* ved ō szve. *Exod. 9. 16.*
Így nem öle-meg mindeneket *pestis*sel Egyiptomban,
Exod. 12. hogy az után lenne kiket a' veres tengerben bu-
ritana *Cap. 14.* Nem, veszte-el minden fűvet, vetést.
Exod. 9. hogy lenne mit enni a' Sáskáknac. *Cap. 10. v. 14.*
Ez-is a' Felsőges Istennec bőltsefege, hogy kit kirkülön

...szerént, büntessen-meg. Így nem ősi
 dōggel, hogy a' több itéleteinek-is helye
 on egy népben. Lássad *Jerem. 15. 2.* Így írok
 ; mennyen-kiaz én Orezám eiől, a' ki halálra va-
 io nálálra, a' ki fegyverre, fegyverre, a' ki éhségre, éhség-
 re, a' ki fogságra, fogságra, &c. Hasonlot látsz. *Zach. 2.*
v. 9. Ezech. 5. 12. Harmad részed dōg halál miat vész-el.
 harmad részed fegyver miat hul-el, harmad részed min-
 den szélre el-hintem. Így tapasztalhatod jaj-jos sorfra-
 jutott hazánkban. Egy részünket rabságra horta a' Po-
 gányfág, Egy részünket el hullatta a' fegyver; im harmad
 részünk dōggel üldōztetik. Másodszor így szóllok e' fele-
 lethez: Ha igaz volna az hogy az embereknek erős vagy
 gyenge erőtelen természeteken állana, el-ragadása-
 vagy el nem ragadása, a' *pestifűnek*, tehát következné-
 nek ezek.

I. Hogy a' dōghalálnak tsapálával munkálkodó
 igazságos mindenható Istennek, hatalma, gondviselése
 az embereknek erős vagy erőtelen természetektől fog-
 na függeni: Mint ha az Isteni erő csak a' gyenge aszszú-
 fa, s' pusztá természetű emberekben, lehetne munkál-
 kodó, az erősebben pedig semmi tehető. A' mely nem
 egyéb, hanem az Isteni felféges erőt, tehetőséget, az
 emberi erő vagy erőteleniség alá vetni, mint erőtleneb-
 bet, és nem függés nélkül való szabadosan munkálód-
 hatót. Holott minden népek olyanok ő előtte, mint
 a' semmi, sőt a' semminél, és a' hiában valóságnál alább
 valók ő hozzá képest *Esa. 40. v. 17.* Es minden ember,
 úgy vagy on az ő kezében mint a' fazekasnak a' Sár *Esa. 45*
v. 9. Jerem. 18. v. 6. Ezech. 20. v. 47. és 21. v. 3. 4.

II. Mint

II. Mint hogy a *pestis* rendkívül való bűnöknek büntetése, a' ki fal-való büntetésnek, mértéke nem mondás ellen: *Culpa est mensura peccati* mert a' mint Elihu szólott Jóbnak: nem karizottatt, Isten az embert abban a' mit nem cselekedett) hanem az embereknek erősségek vagy erőtelenségek, holott többire gyakortáb gonoszabbac az embereknek erősséi, mint sem az erőtelenebbéi. De ezek ellenkezik az Istennek igazságával, hogy az inkább vető erősségek kedvezne, s' kevesb vétken állana bocsászat, ezokon, mert ime ezek erősségek, ezek pedig erőtelenebbek.

III. Mind ezek; Csillagok, Levegő Eg, &c. vagy mint eszközök mellyeknek függések felettek munkálodó oktul vagyon, ki ha akarja munkálódnak, vagy vesztelgenek, mint a' fejsze a' favágó kezébe, avagy oktul munkálóznak, úgy hogy magok felett ne legyen senkitől függések. Így nem, mert fellyebb valók lennének az Istennél, ki nem lehet, mert csak egyedül Ő Szent felsége olly mindenek felett munkálodó ok, a' kitől mindenek függenek, Ő pedig senkitől sem. Tehát csak mint eszközök, meg-is tetczik, a' mint láthadd *2. Sam. 24. v. 15, 16.*

IV. Nyilván ellenkezőt tanít az Urnak lelke *Esa. 3. v. 3.* Az erősséket veszi-el azt mondgyá: A' nyerséget az aszszuval egygyűtt *Ezech. 20. v. 47.*

II. Még a' második fejeletem hátra; Ha én egyenesen tagadnám-is Szent irás szerént, hogy a' felyül említett négy dolgok nem-is eszközei a' *pestis* sel való tsapásnak, alig ha erőss probát tehetne valaki ellenem,

n-is. Oka hogy tagadgyam;
 dőghalál gonosz Angyal által lőtt
 által, az Izraél népe között,
 al, a' Sennacherib táborában.
 Ezek a' meglehető példákat nem is adhat sen-
 ki. Azért valamenyí szer a *pestis* sel való tsapás vagyon,
 Angyal által tselekeszi Isten. Nem ugy adtam ez felele-
 tet, mint azt állatnám hogy Isten ő Szent felsége, mint
 szabados Ur más eszközök által is ne tselekedhetne,
 hanem hogy ezt látom a' nyilván való Szent írásbeli pél-
 dák szerént próbálhatóbnak amannál.

Ellenvetés. A' kik a' *pestis* fészekkel társalkodnak meg-
pestis fészednek.

Felelet. Szinte ez a' mellyet tagadunk, mint nem
 igazat. 1. Mert a' kik nem társalkodnak, hanem el-rej-
 teznek, dőggel hálnak meg. *Ezech. 33. v. 27. Jer. 9. 21.*
 11. A' kik társalkodnak nem dőgőződnek meg. *Solt. K.*
91. v. 5. Ne fély az éjjeli rettegéstől, és a' nappal repülő
 nyiltul. *v. 6.* Az Ejszakai kegyetlenkedő dőgtől, a' délben
 pufztito dőghaláltul *v. 7.* Ha el-ésnek mellőled ezeren,
 és job kéz felől tiz ezeren, mindazáltal te hozzád nem
 közelget, *v. 10.* Nem illet téged az ostor, a' veszedé-
 lem nem közelget a' te hajlékodhoz.

Vagyon még egy Izavoc; Azt állattya gyenge félel-
 mes szivec, hogy *pestis* es helyen lenni s' oda való embe-
 reckel társalkodni, annyit téssen, mint vizben ugrani.

Bizonyos, társalkodni azokra a' bűnökre nézve,
 mellyekért Isten a' *pestis* t szokta a' népekre botsátani,
 mert, *pari modopccantes; pari pœna puniuntur.*

De bár azon bűnt ne regyék-is; azt mondod:

lehe-

Lehetetlen do-
 embert abban a' mit.
 kisdedec hálnac a' mag-
 tyák fujtoltatnac a' mago-
 zattyokban. *Exod. 20. 8.* mint a David perdjaja. *2. Sam. 12. 14.* vagy a' meg-élemedettebbec, a' ma-
 gok vétkekért. Innen vagyon; hogy Isten gyakorta az
 igazat is dőghalállal öllye-meg, mint szintén az hamis-
 sat, melyről láthatni. *Ezech. 20. v. 47. és 21. 3. 4.* Mert
 nem mentek-ki a' gonosz társaságbul, hanem meg-ma-
 radtanac, az ő bűnökben részesültenec. Maga tanubi-
 zonyfága vagyon e' felől az Urnac; Fúfatok-ki Babyl-
 lonbol, és ki ki mind tartsa-meg a' maga lelkét, ne vesz-
 szetek-el az ő gonoszlágában, mert az Urnac meg-láto-
 gatálánac napia az, meg-fizet néki. *Jer. 51. 6.* hasonlo
 intése vagyon az Urnac. *Titk. 18. 4.* Mikor immár szor-
 nem fogadnac, hanem a' parantsolat ellen meg-marad-
 nak, rajtoc esik a' Csapás, ha szintén nem azon moddal
 s' véggel-is. Láthatni efféle példát, *Jer. 27. v. 8. és 13. és*
21. v. 8. &c.

Eddég az első rendbéli személyekről. Lássuc a' má-
 sod rendbélieket-is.

III. PRÆDIKATIO.

TAláltatnak a' *Pestis*nek idein gyenge, deu-
 gyan igaz hitű, s' örömeft tanulni igyekező sze-
 mélyek, a' kickel immár másképpen kel bannunk,
 mint ackédig meg-hallottackal. Efféle hitben gyengél-
 kedők-is nem minden képpen ditsérendőc, mindazál-
 tal nem-

ostol intése szerént
 7. A' ki peniga' hit-
 nem vetélkedésben va-
 lassic a' gyenge hitet tán-
 módszor; szolgáltaffuk ki a' hitet
 erőssito orvolságokat is. Először; mondam hogy a'
 gyenge hitet bádgyasztó nyavalyát lássuc. Így gondol-
 kodica' gyenge hitű kereszttyén: Imé a' dög halál, Isten-
 nek mint igaz és igen meg-haragut bironac rend kívül
 valo veszedelmes tsapása, a' rend kívül valo bűnöknek
 meg-bűntetésére. Talám hát valakic dög halállal meg-
 hálnac, azok nem tsak időszéri életektől fosztatnak-
 meg, hanem ez által a' másodic s' öröcké valo halálban
 taszittatnac, mivel haragos Isten tsapása, ne talám a' kik
 így meg-hálnac, azokra nem tartozic az ő irgalmassá-
 ga, haragjában őli-meg, azért talám az ő kegyelmes és
 ditsőséges Orczájánac színe látására nem bocsáttya, ha-
 nem öröcké meg-veti ezeket.

Immár lássuc másodszor, mint kelezeket fel-ven-
 ni. 1. Azt jól meg kel tudnioc, hogy a' hivekben efféle
 kéérteteknek meg-efése nem új dolog, hallyuk a' sok
 kéértetec alá szoktatot Dávid Király s' Proféta panaszf-
 szát. Az én lelkem tudakozic vala mondván, avagy mind
 öröcké el-ve-ne-é az Ur Isten, és nem lenne-é jó akaro?
 Avagy el-fogyotté tellyességgel az ő kegyelmessége?
 Avagy az ő haragjában meg-tarthatnáé irgalmasságát?
 s' azomban, azon-is könyörög Istennek, hogy a' hirtel-
 leneckel egygyűt ne bűntesse. *Pfal. 28.v.3.* Sokan kiált-
 hattyc ma-is Gedeonnal. Edes Uram! ha velűnc az Ur
 miért talál elől minket mind e' gonosz? *Jud. 6. 13.*

2. Ez il-

Pfal. 77. 7.
s' tovább.

*Láld egé-
 len a' 88.
 dik Soltárt*

ostol intése szerént
 1. A' ki penig a' hit-
 nem vetélkedésben va-
 álluc a' gyenge hitet tán-
 módzör; szolgáltaffuk ki a' hitet
 erőfító orvolságokat is. Először; mondam hogy a'
 gyenge hitet bádgyaszto nyavalyát láffuc. Így gondol-
 kodica' gyenge hitű keresztyén: Imé a' dög halál, Isten-
 nek mint igaz és igen meg-haragut bironac rend kívül
 valo veszedelmes tsapása; a' rend kívül valo bűnöknek
 meg-bűtetésére. Talám hát valakic dög halállal meg-
 hálnac, azok nem tsak időszéri életektől fosztatnak-
 meg, hanem ez által a' másodic s' Őröcké valo halálban
 taszittatnac, mivel haragos Isten tsapása, ne talám a' kik
 így meg-hálnac, azokra nem tartozic az Ő irgalmafsá-
 ga, haragjában Őli-meg, azért talám az Ő kegyelmes és
 ditsőséges Orczájánac színe látására nem bocsáttya, ha-
 nem Őröcké meg-veti ezeket.

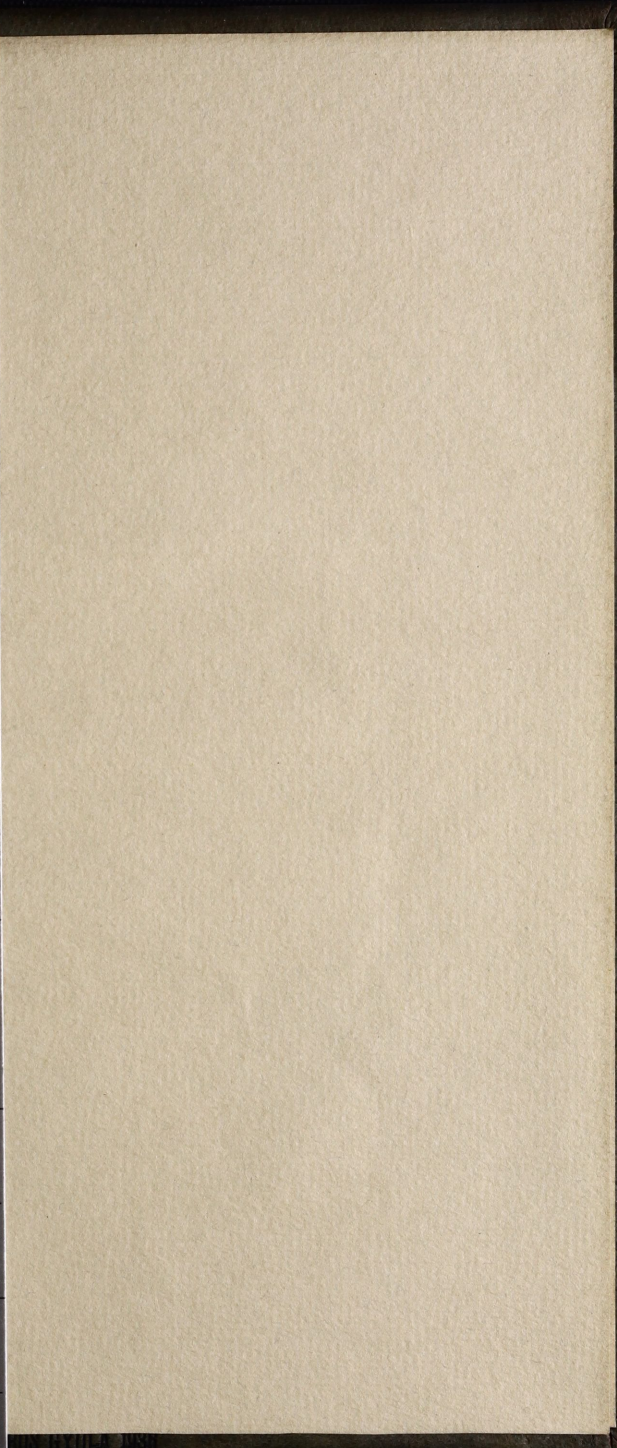
Immár láffuc másodszor, mint kel ezeket fel-ven-
 ni. 1. Azt jól meg kel tudnioc, hogy a' hivekben efféle
 kéérteteknek meg-efése nem új dolog, hallyuk a' sok
 kéértetec alá szoktatot Dávid Király s' Proféta panasz-
 szát. Az én lelkem tudakozic vala mondván, avagy mind
 Őröcké el-ve-ne-é az Ur Isten, és nem lenne-é jó akaro?
 Avagy el-fogyotté tellyességgel az Ő kegyelmessége?
 Avagy az Ő haragjában meg-rarthatnáé irgalmafságát?
 s' azomban, azon-is könyörög Istennek, hogy a' hirtel-
 leneckel egygyűt ne bűntesse. *Pfal. 28.v.3.* Sokan kiált-
 hattyc ma-is Gedeonnal. Edes Uram! ha velűnc az Ur
 miért talál elől minket minde' gonosz? *Jud. 6. 13.*

2. Ez il-

Pfal. 77.7.
 s' tovább.

Láld egé-
 len a' 88.
 dik Soltárt

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

